

Fiskets Gang

Nr. 5 - 1994

Fiskets Gang

UTGITT AV FISKERIDIREKTORATET

80. ÅRGANG
NR. 5 – MAI 1994

Utgis månedlig
ISSN 0015-3133

ANSV. REDAKTØR

Sigbjørn Lomelde
Kontorsjef

REDAKSJON:

Ronny Bertelsen
Olav Lekve
Dag Paulsen

Ekspedisjon/Annonser:
Esther-Margrethe Olsen

Fiskets Gangs adresse:
Fiskeridirektoratet
Postboks 185, 5002 Bergen
Tlf.: 55 23 80 00

Trykt i offset
JOHN GRIEG A/S

Abonnement kan tegnes ved alle poststeder ved innbetaling av abonnementsbeløpet på postgirokonto 5 05 28 57, på konto nr. 0616.05.70189 Norges Bank eller direkte i Fiskeridirektoratets kassakontor.

Abonnementsprisen på Fiskets Gang er kr. 200,- pr. år. Denne pris gjelder for Danmark, Finland, Island og Sverige. Øvrige utland kr. 330,- pr. år. Utland med fly kr. 400,-
Fiskerifagstudenter kr. 100,-.

ANNONSEPRISER:

1/1 kr. 4.700,-
1/2 kr. 2.400,-
1/4 kr. 1.500,-
Eller kr. 7,80 pr. spalte mm.

Tillegg for farger:
kr. 1.000,- pr. farge

VED ETTERTRYKK FRA
FISKETS GANG
MÅ BLADET OPPGIS SOM KILDE

ISSN 0015-3133

«Northern Seafood Conference»:

Kommet for å bli

En måned etter at Fiskeridirektoratet arrangerte den første «Northern Seafood Conference» i Bergen kan det slås fast at konferansen ble en suksess.

– Vi har allerede bestemt at «Northern Seafood Conference» blir arrangert også neste år. Konferansen er kommet for å bli. Det har vært usedvanlig hyggelig å registrere alle de positive tilbakemeldingene. Jeg kan jo sitere en av deltagerne; Her har Fiskeridirektoratet lagt et gull-egg, sier kontorsjef i Fiskeridirektoratet Sigbjørn Lomelde, formann i arrangørkomitèen.

Allerede nå er forberedelsene i gang for neste års konferanse. Teknisk arrangør, Possibility, og Fiskeridirektoratet er enige om at tidspunktet skal bli omlag som i år, dvs. i begynnelsen av mai, og samme sted; Bergen.

Kontorsjef Sigbjørn Lomelde i Fiskeridirektoratet kan slå fast at «Northern Seafood Conference» ble en suksess og konferansen blir arrangert også neste år.

Bred dekning i utlandet

Det er kommet positive tilbakemeldinger fra både norske deltagere og utenlandske oppkjøpere. Flere av de største kjøperne av norsk fisk var representert på konferansen. Dermed fikk de en god sjanse til å presentere sine ønsker og krav overfor sine norske leverandører. I tillegg var flere av de største fiskeritidsskriftene i verden i Bergen for å dekke konferansen, i tillegg til Codex Alimentarius, som ble arrangert i Bergen i samme tidsrom. Lomelde er glad for den store deltagelsen fra utenlandske medier på konferansen, men synes det er et paradoks at de norske var heller dårlig representert.

– Flere av de store fiskeritidsskriftene vil spandere plass på konferansen, i tillegg til et tysk fjernsynsselskap. Norske medier dekker slike arrangementer for dårlig. Men det viktigste er at vi får et positivt omdømme med tanke på neste år og årene deretter. En av de amerikanske delegatene var meget fornøyd og mente at ryktet nå ville gå i det internasjonale miljøet om et utbytterikt arrangement i Bergen. Det lover godt for neste år, sier Lomelde.

Fiskeridirektoratet satser på omlag samme opplegg neste år. Det betyr tre dager med foredrag og muligheter for individuell møtevirksomhet for deltagerne. Poenget med konferansen er å skape et forum der produsenter og eksportører møter importører og mottakere av nordisk fisk.

FG: Olav Lekve

«Northern Seafood Conference»: – Kommet for å bli	2
– <i>«Northern Seafood Conference» – here to stay</i>	
Frykt for gigantisk sildesmutthull	4
– <i>Return of Atlanto Scandic Herring into international waters?</i>	
1000 tonn oppdrettskveite fra Nord Trøndelag innen ti år	7
– <i>Expected 1000 tons farmed halibut from the county of Nord Trøndelag within next ten years</i>	
Små loddemengder	10
– <i>Small Capelin registrations</i>	
Snorre Tilseth forlater havbruksforskningen:	
– Vi kan produsere en million tonn oppdrettsfisk i Norge	
– <i>Snorre Tilseth leaves aquaculture research:</i>	
– <i>Norway can produce a million tons of farmed fish</i>	11
Portugal:	
Krympa fiskerinasjon etter EU-medlemskap	13
– <i>Fisheries sector reduced after EU-membership</i>	
Fiskeflåten under øksa	16
– <i>Fisheries fleet under the axe</i>	
– Ikkje krise, berre problem	17
– <i>No crisis; just problems</i>	
– Snarleg død for fiskeria	20
– <i>The fisheries sector rapidly declining</i>	
– Båt utan kvote	22
– <i>Vessel without quota</i>	
– «Norsk» russartorsk trugar tørrfisknæringa	23
– <i>Norwegian import of Russian Cod threatens the stockfish trade</i>	
– Portugalmarknaden svært viktig	25
– <i>Portugal market of great importance</i>	
Historikk:	
Ressurssvikt i kystfisket kan oppveies med en moderne havfiskeflåte Del 3	27
– <i>History column</i>	
Northern Seafood Conference:	
Nye tider for fiskeomsetnad	31
– <i>Fish distribution facing new times</i>	
– Carrefour France er ein svært lojal kunde	32
– <i>Carrefour France a loyal customer</i>	
Gode utsikter for frosen fisk	33
– <i>Good prospects for frozen fish</i>	
Bra økonomisk resultat for Nordlandforskning	34
– <i>Nordland Reseach Institute shows thriving economy</i>	
Gapeflyndre – en utnyttbar ressurs?	35
– <i>American Plaice – fit for utilization?</i>	

Forsidefoto:
Portugal
Foto:
Ingebjørg Jensen

Redaksjonen
avsluttet
7. juni 1994

Frykt for gigantisk sildesmutthull

For litt over en uke siden kastet det islandske forskningsfartøyet «Bjarne Sæmundsson» etter en sildestim like innenfor Islands økonomiske sone. Kastet ble foretatt i posisjon 67 gr. N og 7 gr. E. Resultatet ble nesten to tonn sild som minnet mistenkelig om norsk vårgytende sild (NVG), på Island kalt norsk-islands sild. Med dette ene kastet ble frykten norske forskere og fiskeripolitikere har bært i seg siden slutten av 60-tallet høyst realistisk. Dersom NVG-silda igjen tar opp sitt gamle vandringmønster og går mellom norsk og islandsk kyst kan det bli et gigantisk sildesmutthull i det frie havet mellom Norge og Island.

Det norske havforskningsfartøyet «G.O. Sars» er i området og samarbeider med sine islandske kolleger i Hafro For å kartlegge om det virkelig er

NVG-sild som er kommet tilbake til islandske farvann.

– Det vi vet foreløpig er at det er tatt et trålhal med fangst av det som kan være norsk vårgytende sild. Vi vet ikke om det er snakk om en enslig stim, eller en sildeklatt. Men særlig overraskende er det ikke om det viser seg at det er sild som vanligvis holder til langs norskekysten og i Norskehavet. Helt siden sildestoppen på Island har det vært litt NVG-sild i Norskehavet. Men vi må drive ytterligere undersøkelser før vi kan få bevis på at det gamle vandringmønsteret er tatt opp igjen, sier forsker Svein A. Iversen ved Havforskningsinstituttet i Bergen.

Kjempesmutthull

Den felles sildebestanden, på Island kalt norsk-islands sild, forsvant fra islandske områder på slutten av 60-tallet. I de siste årene har denne stammen bygt seg kraftig opp i norske farvann. Island har hatt NVG-sild på dagsorden i de fleste

Det rike fisket etter norsk-islandsk sild forsvant ved Island på slutten av 60-tallet. Nå tyder tegn på at silda kan være på veg tilbake.

politiske samtaler de senere år med ønske om å få ta del i fisket på denne sildestammen, men de er ikke blitt hørt. Den norske holdningen har vært at dette er norsk sild om skal forvaltes av norske myndigheter og fiskes av fortrinnsvis norske fiskere. Eventuelle problem skal hanskes med om og eventuelt når de måtte dukke opp. Nå kan problemet være her.

– Vi har ventet på dette i 25 år, men Norge har ikke tatt problemet alvorlig, og det er nesten skammelig å måtte si at vi ikke vet hva vi skal gjøre. Dersom det gamle vandringsmønsteret blir tatt opp igjen kan vi få et smutthull i Norskehavet, og det blir ikke snakk om noe lite smutthull. Men ennå vet ikke hvor mye det kan dreie seg om, eller om det virkelig er den silda som står langs norskekysten, sier Iversen.

Tidligere i vinter møttes fiskeriminister Jan Henry T. Olsen og Islands fiskeriminister Torsteinn Pálsson til politiske samtaler i Oslo. Da ble det naturlig nok snakket om «Smutthullet» i Barentshavet. Men Olsen tegnet også et skrekksenario om et gigantsmutthull som ville oppstå i Norskehavet om NVG-silda begynte å vandre til Island.

– Så lenge silda oppholder seg i internasjonalt farvann er det klart at andre lands flåter, ved siden av norske og islandske, kan komme inn og fiske «fritt». Det gjør heller ikke saken bedre at direktøren i Hafro, Jakob Jakobsson, oppfordrer de islandske fiskerne til et demonstrasjonsfiske. Han går dermed ut over de anbefalinger som

ACFM har gitt for fiske etter NVG-sild. Jeg sier ikke at han opptrer uansvarlig. Han opptrer snare som islending, sier Iversen.

Jubel på Island

Nyheten om sildefangsten til «Bjarne Sæmundsson» ble mottatt med jubel på Island. Nyheten ble behørig omtalt i islandske aviser, radio og TV. Direktør Jakobsson i Hafro proklamerte at bestanden av NVG-sild er stor og at det nå er islendingene sin tur å fiske. Man kan kanskje mistenke Jakobsson for å være en smule beruset av silde-nyheten da han gjennom Islands største avis, «Morgenbladid», oppfordret den islandske ringnotflåten til å sette kurs for eventuelle sildestimer nord-øst av Island. Det er velkjent på Island at Jakobsson er lite begeistret for det islandske fisket i «Smutthullet» og har også advart islandske trålere mot å drive fiske i det omstridte området.

Med den rådende ressursituasjonen på Island er nyheten om sild på vandring i Islands sone en kjærkommen god nyhet. Torskekvotene er på et historisk lavmål og landets fiskerinæring trenger sårt andre arter å fiske på. Problemet er bare at eventuelle erstatninger for torsken ikke finnes. Disse artene er også fullt utnyttet.

JG Olav Lekve

Fiskeri-EU til Bergen?

Et av fiskeriminister Jan Henry T. Olsens kronargumenter under EU-forhandlingene tidligere i år var den vellykkede norske fiskeriforvaltningen – et system han mente EU fullt ut anerkjenner som bedre enn EUs eget. Bergen er fiskeriforvaltningens og havforskningens hovedstad i Norge, og ifølge en reportasje i Bergens Tidende mener ekspedisjonssjef i Fiskeridepartementet, Torben Foss, at Bergen, med norsk medlemskap, kan bli fiskeri-EUs hovedstad.

– Utviklingen av fiskerimiljøet omkring Bontelabo i de senere årene vil kunne bidra til realiseringen av en desentralisering av fiskeridministrasjonen fra Brussel til Bergen, uttalte Foss på en konferanse i Bergen i begynnelsen av juni.

Foss legger særlig vekt på at Bergen er hovedsete for Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet. En rekke bransje- og salgsorganisasjoner inne næringen er også lokalisert til Bergen. Men Foss understreker at Bergen kommune vil spille en nøkkelrolle i kampen om å få lagt EUs fiskeriforvaltning til Bergen. Kommunen må stimulere til ytterligere vekst i fiskerimiljøet i byen, slik at Bergen kan vise til et aktivt og ekspanderende fiskerimiljø. I motsatt fall kan Bergen falle bort som administrasjonsby for fiskeriforvaltningen. Foss oppfordret de bergenske næringsfolk til selv å ta initiativ og presentere Bergen som fiskerihovedstad for EU-administrasjonen i Brussel.

OL

Europas ledende fiskerimesse - Nor-Fishing '94

**Velkommen til Nor-Fishing '94 -
Europas viktigste internasjonale
møteplass for leverandører og
brukere i fiskerinæringen.**

Nor-Fishing samler over 700
firma fra rundt 30 nasjoner.
Messen og konferansene
besøkes av 20.000 fagfolk fra
hele verden. Alle nyheter og aktuelle
bransjer blir representert: Fiske- og fangst-
redskaper, foredling, fiskeleting, elektronikk,
navigasjon, kommunikasjon, skipsbygging, skips-
utstyr, kjøle- og fryseutstyr, emballasje og transport, rednings-
og sikkerhetsutstyr, forskning/utvikling og undervisning.

Den 15. internasjonale fiskerimesse i Trondheim 9.-13. august 1994

Ja, jeg er interessert i Nor-Fishing '94

Utstiller-
brosjyre

Besøker-
informasjon

Konferanse-
brosjyre

Navn/Stilling _____

Firma _____

Adresse _____

Postnr./Sted _____

Land _____

Telefon _____

Telefax _____

Nor-Fishing '94

Stiftelsen Nor-Fishing, Nidarøhallene, N-7030 Trondheim,
Telefon: 73 92 93 40 Telefax: 73 51 61 35

- 1000 tonn oppdrettskveite fra Nord-Trøndelag innen ti år

I løpet av ti år skal det produseres 1000 tonn kveite lønnsomt i Nord-Trøndelag. To pilotbedrifter er plukket ut til å danne grunnlag for videre utvikling av kveiteproduksjon i fylket.

Innen 1997 skal det produseres minst 100.000 kveiteyngel kostnadseffektivt, innen 1998 skal det produseres 100 tonn kveite lønnsomt, mens det innen ti år altså skal produseres 1000 tonn kveite lønnsomt i fylket.

Dette er delmålene i handlingsplanen som skal føre fram til hovedmålet: Å utvikle oppdrett av kveite til en lønnsom næring i Nord-Trøndelag og gjøre fylket til et foregangsfylke innen kveiteoppdrett.

- En halv million tonn oppdrettsfisk

Den rykende ferske «Strategi- og handlingsplan for utvikling av kveite som ny næring i Nord-Trøn-

delag» skisserer hvordan Nord-Trøndelag skal jobbe seg fram mot å bli et stort kveiteoppdrettsfylke. Noe som imøtekommer fiskeriminister Jan Henry T. Olsens vyer om at Norge innen 10–20 år produserer 500.–700.000 tonn oppdrettsfisk.

Bak handlingsplanen står en prosjektgruppe med medlemmer både bra det offentlige, det private og fra flere forskningsmiljøer. Selve planen er stort sett ført i pennen av forskere, men også en veterinær og en oppdrettskonsulent har levert materiale til planen. Redaktør og sekretær for prosjektgruppen har vært Tore Kristiansen ved Havforskningsinstituttet i Bergen.

Startet i fjor høst

Initiativet til at det skulle lages en plan tok Nærøysund Yngelfarm, og en prosjektgruppe ble etablert høsten i fjor. Arbeidet var planlagt å være ferdig i begynnelsen av dette året, men det ble altså et par måneders forsinkelse.

En av initiativtakerne til prosjektet var Anne Grete Nordalen i Nærøysund Yngelfarm, som kan bygge ut virksomheten til å produsere 100.000 yngel. Noe som også er nødvendig om produksjonen skal bli lønnsom. I dag baseres mye av driften på FoU-oppdrag.

Om kveitesatsingen i Nord-Trøndelag blir en suksess, avhenger mye av Nærøysund Yngelfarm. Den største bøygen innen oppdrett av kveite har vært å få yngelen levende gjennom startførringsperioden. Bedriften holder til i perfekte omgivelser ved sørenden av Nærøysundet i Vikna kommune i Nord-Trøndelag

Det blir litt av et basketak når en kveite på over 100 kilo skal fanges inn for å strykes.

100.000 yngel

– Vi har mulighet til å produsere inntil 100.000 yngel. Ytterøy Sjøprodukter kan ta unna 25.000 yngel i matfiskproduksjonen. Det sier seg selv at vi med tiden trenger flere matfiskprodusenter i området om vi skal bli uavhengige av FoU-midler, sier Nordalen til Fiskets Gang.

Planen gir blant annet en oversikt over kunnskapsnivået, samt flaskehals og FoU-behov innen produksjon av kveite i dag. Og planen peker særlig på at det bare er innen stamfisk og egg- og larveproduksjon av kveite kunnskapsnivået er bra. På alle andre områder innen produksjon av yngel og matfisk er det mye arbeid som står igjen.

vekt i større omfang. Stolt Sea Farm slaktet i fjor om lag ti tonn kveite til en kilopris på om lag 90 kroner.

I planen går det fram at tilbudet av kveite i dag er både beskjedent og ustabil, og at mye derfor burde ligge til rette for produksjon av oppdrettskveite. Selv om prisene neppe kommer til å ligge på 90 kroner kiloen til oppdretter når produksjonen øker, skisserer rapporten forventet prisutvikling fram til år 2010, da prisene trolig vil ligge mellom 40 og 50 kroner fra produsent. Vel og merke om produksjonen når de stipulerte 20.000 tonnene som planen nevner.

Inngangsbillett: 60 millioner

Planen nevner at inngangsbilletten – investeringsbehov og driftskapitalbehov – til kveiteoppdrett vil ligge rundt 60 millioner kroner. Forventet teknologisk utvikling vil imidlertid føre denne summen et stykke ned. Med tanke på at produksjonskostnadene den første tiden vil ligge mellom 40 og 50 kroner kiloen, nevner planen tilgangen til risikokapital som en trolig betydelig flaskehals. Derfor er offentlig fødselshjelp nødvendig, både i form av egenkapital, støtte og driftsgarantier.

De to pilotbedriftene som er plukket ut til prosjektet, Nærøysund Yngelfarm i yngelproduksjonen og Ytterøy Sjøprodukter i matfiskproduksjonen, er bedrifter med god beliggenhet og høy kompetanse.

Førstnevnte ligger ved sørenden av Nærøysundet i Vikna kommune og er blant annet med i PUSH-programmet. To av de seks ansatte har hovedfag fra universitet, en har høyskoleutdanning i akvakultur og tre har fagbrev i akvakultur. Bedriften er med i et kvalitetssikringskurs som har som mål å bringe bedriften opp mot ISO 9002-standard.

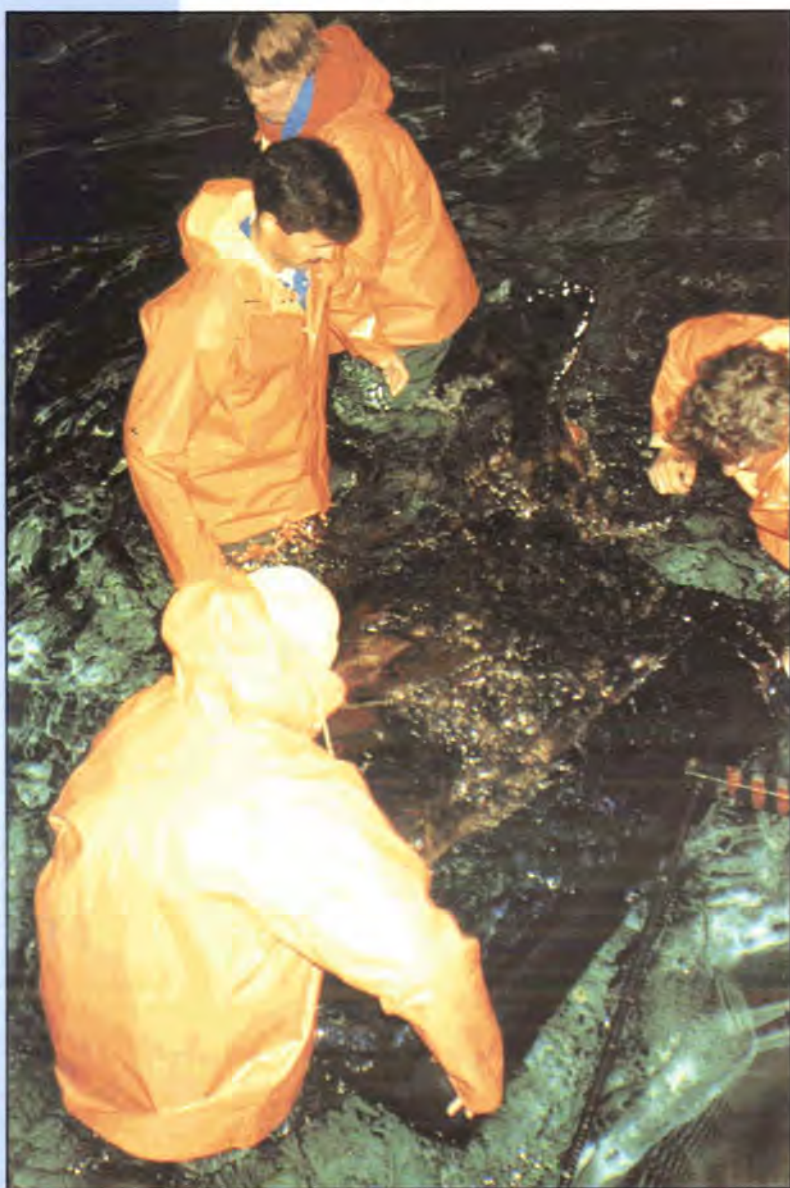
Nest størst på kveite

Ytterøy Sjøprodukter ligger på Ytterøya i Trondheimsfjorden i Levanger kommune. Bedriften har i biomasse landets nest største kveitebestand etter Stolt Sea Farm. Bedriften samarbeider blant annet med Marintek, Sintef og Veso. Bedriften eier en industritomt på 8 mål som lett kan bygges ut for videre virksomhet.

Men før det blir aktuelt å bygge opp matfiskproduksjonen må yngelproduksjonen bli stabil og knirkefri. Derfor legges det i planen opp til å bygge opp matfiskproduksjonen i etterkant av yngelproduksjonen. Håpet er å unngå overinvesteringer på matfisksiden i startfasen.

Lite risikokapital

Men hvor skal pengene komme fra? Som nevnt er tilgangen på risikovillig kapital heller laber i distriktene i Nord-Trøndelag. Men området har gunstige

Beskjedent og ustabil tilbud

I dag er det av de kommersielle selskapene bare Stolt Sea Farm sitt anlegg på Eggesbønes på Herøy som har oppdrettet kveite fram til slakte-

rammevilkår når det gjelder avgifter og støtteordninger.

I planen blir det budsjettetert med at de to bedriftene trenger tilsammen om lag ti millioner kroner i utviklingsstøtte de kommende tre årene. Det blir i tillegg lagt opp til FoU-støtte også i årene etter 1996.

De mange entusiastiske og oppfinnsomme aktørene i fiskeri- og havbruksnæringen i området blir også trekt fram i planen som et viktig redskap for å nå målet: produksjon på 1000 tonn i 2004, 1. håndsomsetning på 50–60 millioner kroner og 50–70 personer direkte og indirekte sysselsatt i næringen.

– Realistisk mål

– En produksjon på 1000 tonn kveite innen ti år er selvfølgelig et realistisk mål, sier fiskerisjef i Trøndelag, Alf Albrigtsen, som også er medlem i prosjektgruppen.

Albrigtsen understreker at handlings- og strategiplanen er lagt opp på en slik måte at det skal være mulig også for andre interesserte å studere planen og bruke hele eller deler av innholdet i sin utvikling av et kveiteprosjekt.

– Hvorfor så stor tro på et prosjekt som så mange her i landet har hatt dundrende fiasko med?

– Du refererer til 80-tallet, og da var FoU-utviklingen ikke kommet særlig langt. I dag er det fremdeles en del FoU-arbeid igjen innen kveiteoppdrett, men vi føler at dette er kommet så langt at vi kan si at vi er betingede optimister, sier Albrigtsen.

Fremdeles noen skjær i sjøen

– Hva er det største skjæret i sjøen for at kveitesatsingen skal bli en suksess?

– Kveita er en relativt ukjent fisk på markedet, så det kommer til å bli en tøff jobb å få markeds-

FG

NR. 5
1994

Anne Grete Nordalen viser stolt fram noen liter kveiterogn som om noen år forhåpentligvis har nådd slaktevektst.

ført at Norge har kveite å selge. En annen stor bøyg blir utvilsomt å få overbevist om at kveite er en fisk å satse på. Vi tenker oss at noen lakseoppdrettere i et område kan gå sammen om å starte oppdrett av kveite. Mange er sikkert interessert, men sitter på gjerdet for å observere hva som skjer hos Stolt Sea Farm og – etter at dette blir kjent – hva som skjer hos oss, sier Albrigtsen.

FG Ronny Bertelsen

Ny fiskerirettleder i Vardø

Den 1. juni var Stig Arne Andreassen (34) på plass ved fiskerirettlederkontoret i Vardø som ny fiskerirettleder. Norges østligste by har vært uten rettleder i en lengre periode og har vært betjent en dag i uka fra Vadsø.

– Det er tydeligvis stort behov for fiskerirettleder. Folk har nærmest stått i kø, sier Andreassen etter et par dagers oppvarming i kontorstolen.

Vardøs nye fiskerirettleder er utdannet marinbiolog fra Universitetet i Tromsø. Han er født og oppvokst i Vardø og har bakgrunn som sesongarbeider i flere fiskeindustribedrifter. Han har vært ansatt i Vardø kommune som konsulent i miljøvern avdelingen og ved arbeidsmarkedsetaten i hjembyen.

OL

Små loddemengder

Etter et tokt som vart gjennomført i Barentshavet tidlegare i vår kan Fiskeridirektoratet konstatere at det er svært lite lodde i nord. Det betyr en ny bekreftelse på at det ikke var grunnlag for loddefiske i år

Forsøksfisket etter lodde ble foretatt av Kontoret for Fiskeforsøk og Veiledning i Fiskeridirektoratet i samarbeid med Havforskningsinstituttet i områdene Arnøya – Varangerfjorden og det sørlige Barentshavet med forskningsskipet F/F «Michael Sars». Formålet med toktet var å kartlegge og registrere innsiget av lodde. Havfors-

kningsinstituttet driver nå og analyserer resultatet etter årets loddetokt.

Resultatet etter det 14 dager lange toktet er nedslående. Bare små mengder lodde ble registrert. Kun små stimer og slør. Det ble foretatt 18 trålforsøk. Det ble gjennomført forsøk med både bunntål og pelagisk trål. Gjennomsnitt loddefangst ved de 18 forsøkene ble 124 kg. Fangstene varierte fra 0 til 1.500 kg. De beste registreringene ble foretatt i områdene rundt «Nordfargrunnen» og nordvestkanten av «Nysleppen».

Fangstene inneholdt til dels store mengder bifangst av torsk og hyse og i noen tilfeller sild. Lengdene på lodda viste stor variasjon, fra 12 til 18 cm med rognprosent mellom 13 og 19 prosent. Det ble også foretatt tokt i kystnære farvann der det ikke ble registrert noe lodde.

FG Olav Lekve

Annonser 93. ÅRGANG

1. Norsk Fiskaralmanakk er den eneste publikasjon som årlig og samlet gir systematiserte sammendrag av de mange lover og bestemmelser som vedrører fartøyet, seilassen og fisket.

Aktuelle data blir hvert år ajourført for Almanakken av de institusjoner som stoffet sorterer under.

2. De årlige utgaver av «Norsk Fiskaralmanakk» anskaffes til bruk ombord i de fleste dekkede fiskefartøyer over 30–35 fot. Almanakkens nautiske tabellsystem nyttes ved undervisning i navigasjon for fiskere.

3. Opplegg og utstyr. De 64 grønne sider er et særtrykk av «Den norske Almanakk» med bl.a. klokkeslett for flo og fjære hver dag i 10 havner kysten på langs (og med minuttendifferanse for 126 mellomsteder). – Innslag ellers er fargeplansjer for fyrlyskarakterer og sjømerker, og for identifikasjonslys og signalflagg. – Tabeller gir månedata for de store nordlige fiskefelter. – På de gule sidene står de ajourførte sjøveisregler både i komplett utgave og i kommentert sammendrag (de årlige utgaver av Fiskaralmanakken dekker påbudet om at ajourført utgave av Sjøveisreglene skal finnes ombord i alle dekkede fartøyer). – Sidetall totalt ca. 350.

«Norsk Fiskaralmanakk» utgis av Selskabet for de norske Fiskeriers Fremme. Utgaven for 1995 er 93. årgang i ubrutt rekkefølge. Tekniske data og andre opplysninger om annonser fås ved henvendelse til Deres byrå eller direkte til Selskabets forlegger.

A.S NORDANGER FORLAG

POSTBOKS 731, 5001 BERGEN - TELEFON 55 311 311 - TELEFAX 55 311 313

**NORSK
FISKAR
ALMANAKK**

1995

*Annonsebestilling mottas
nå for 1995-utgaven.*

Annonser i sort/hvitt.

*Annonser med gul, blå
eller rød tilleggsfarge.*

Annonser i firfargetrykk.

Snorre Tilseth forlater havbruksforskningen:

– Vi kan produsere en million tonn oppdrettsfisk i Norge

– Etter å ha saumfart landet etter gode lokaliteter, har vi kommet fram til at vi kan produsere en million tonn oppdrettsfisk. Og det er et forsiktig anslag, sier avtroppende senterleder Snorre Tilseth ved Havforskningsinstituttet.

I løpet av sommeren slutter Tilseth som senterleder for Senter for havbruk i Havforskningsinstituttet. Jobben som direktør for Sildolje- og sildemelindustriens forskningsinstitutt (SSF) ble for fristende.

«Headhundet»

Nå stusser nok mange over å ha gått glipp av utlysingen av den ledige stillingen. Det er bare det at stillingen aldri ble lyst ut ledig. Styret i SSF hadde bestemt seg for hvem for hvem de ville ha. Og Snorre Tilseth er ikke akkurat misfornøyd med å ha blitt «hodejaget» til jobben.

– Nei, det er svært hyggelig å bli tilbydd en stilling en ikke har søkt på, smiler Tilseth.

Selv om han ikke sier det høyt, er kanskje en av årsakene til at han fikk jobben hans evne til å skaffe prosjektpenger. I dag har senteret knappe 50 fast ansatte, mens han har skaffet prosjektmidler nok til engasjere om lag like mange i ulike prosjekter.

Torskeoppdrett på -70-tallet

51-åringen fra Trøndelag er marinbiolog fra Universitetet i Oslo i 1973. Han fikk raskt jobb ved Havforskningsinstituttet – ved det som da het avdeling for kjemisk oseanografi.

Føst i 1986 begynte han i avdeling for akvakultur, og to år seinere ble han ansatt som forskningssjef i avdelingen. Etter omorganiseringen i 1990 ble avdelingen rustet opp til å bli et senter, og Tilseth ble forfremmet til senterleder.

At han skulle gå fra kjemisk oseanografi til

Senterleder Snorre Tilseth slutter i jobben ved Senter for havbruk ved Havforskningsinstituttet for å bli direktør i SSF.

akkurat havbruk er vel neppe overraskende, ettersom han jobbet mye med oppdrett av torsk sammen med Per Solemdal midt på 70-tallet da han var ansatt i avdeling for kjemisk oseanografi.

– Svært spennende jobb

Tilseth karakteriserer sin nåværende arbeidsplass som svært interessant. Han får ikke tid til å

NAVN

forske selv, men det skal en senterleder heller ikke gjøre, mener han.

– En senterleder som også driver forskning kan lett favorisere sine egne prosjekter, sier Tilseth.

– Hva gjør jobben som senterleder så interessant?

– Å sette sammen forskningsprogrammer og finne et team som skal jobbe sammen i programmet er både spennende og krevende. Ikke alle forskere er like glade i å jobbe i team, men jeg mener at det å sette sammen folk med ulik bakgrunn som kan utfylle hverandre, utvilsomt gir det beste resultatet.

– Lav lønn

– Hvis jobben er så interessant, hvorfor søkte da bare to personer på stillingen?

– Vanskelig å si, men jeg tror en del av forklaringen kan være at lønnen ikke står i forhold til arbeidsmengde og ansvar. For dette er ikke noen ni til fire-jobb, understreker Tilseth.

Hva en senterleder har i lønn? Stillingen er plassert i lønnstrinn 28, altså en årslønn på knappe 320.000 kroner.

5 prosent global vekst

Om ikke lønnen er i millionklassen, er i alle fall havbruksforskningen svært mye verdt både for nåværende og for kommende oppdrettere. For at det vil bli flere oppdrettere her i landet er ikke Tilseth i tvil om.

– Det er fremdeles mye hente både innen oppdrett av laks, marin fisk og skjell. Med tanke på at det er spådd en global vekst på 5 prosent innen oppdrett, og at det stort sett bare er Norge og Chile som har muligheter for å øke produksjonen i særlig grad, ser jeg for meg en produksjon på 700.000 tonn. Selvfølgelig ikke innen noen få år, men kanskje om 15–20 år.

– Du glemmer at det også skal finnes et marked?

– Å, neida! Erfaring har vist at markedet tar unna slike økninger så lenge det ikke bare gjelder en art. Får vi økningen fordelt på eksempelvis laks, ørret, torsk, steinbit, kveite og skjell, har jeg stor tro på at markedet tar unna økningen, mener Tilseth.

Enda bedre fôr

Men før vi her i landet kan oppdrette så mye mer, er det noen skjær i sjøen. Særlig ett er Tilseth raskt ute med å nevne.

– Det er helt nødvendig med høykvalitetsfôr. Ikke det at vi har dårlig fôr i dag, men det kan bli enda bedre. Og det skal jeg være med på å skaffe, smiler Tilseth.

Torsk blir trolig en av de mest aktuelle artene å starte oppdrett av om noen år. Tilseth nevner at

den største bøygen innen torskoppdrett er å blokkere kjønnsmodningen. Og akkurat dette forskes det nå på ved Matre havbruksstasjon.

– Torsk og steinbit vil komme

– Foreløpige resultater viser at det er mulig å blokkere kjønnsmodningen, men det for tidlig å si hvor lenge det er mulig.

Også steinbit er i startgropa for kommersiell oppdrett. Det tar noen år fra steinbiten er yngel til den er slakteklar, og den koster dermed en hel del mer enn laksen å oppdrette. Men prisene den oppnår er fristende.

– I Tyskland betaler enkelte markeder 120 kroner kiloen for denne fisken. Med større utbud vil nok prisene synke noe, men jeg tror det er god økonomi i å starte oppdrett også av steinbit, sier Tilseth.

Kamskjell kommer

Og når vi først er inne på nye arter, er det en art Tilseth gjerne vil slå et slag for: kamskjellet.

Kamskjell er ingen ny art ellers i Europa. Her i landet befinner den seg bare på forskningsstadiet i dag. Men forskningen er kommet svært langt. For et par måneder siden fikk forsker og «kamskjell-mor» Sissel Andersen og gode fødselsmedhjelpere ved Austevoll havbruksstasjon fram om lag 100 millioner egg fra kamskjell. Det kan høres mye ut, men ved hvert trinn i prosessen fram til ferdig matskjell er dødeligheten høy. Bare høyst noen få prosent vil til slutt ende opp som ferdig matskjell.

Kamskjell er heller ikke særlig billig de første årene. En regner fire til fem år fra egg til ferdig matskjell. Den store fordelene med kamskjell er fôrutgiftene. Ingen har ennå planer om å ta betalt for havets plankton.

Enorm Frankrike-import av kamskjell

Eksportmulighetene er også formidable. Frankrike alene importerer årlig 70.000 tonn kamskjell. Om Norge skulle begynne med kommersiell oppdrett av kamskjell er det trolig at Frankrike vil foretrekke den norske framfor kamskjell fra andre verdensdeler enn Europa.

– Vi har også østers og faktisk også kråkeboller å øse av, så havbruksnæringen i Norge er bare såvidt begynt. Mye spennende vil skje i årene framover, smiler Snorre Tilseth.

Krympa fiskerinasjon etter EU-medlemskap

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

Portugal:

Fiskerikdom i krise

«Fiskarane svelt». Slike overskrifter har det vorte mange av i portugisiske aviser det siste året. Hundrevis av fiskarar har mista jobben i havfiskeflåten, mange kystfiskarar har ikkje råd til å dra ut og kome heim att med fisk dei ikkje får seld. Låge kvotar og dramatisk prisfall ved førstehandssal er årsaken. Men skulda får EU, eigne styresmakter som ikkje forsvarar fiskarane sine i EU, og griske oppkjøparar som reknar seg ti-dobbel avanse. Skulda får også billegg importfisk frå Noreg og andre land utafor EU, og grannelandet Spania.

«Krise», seier fiskebåteigarar og fiskarar FISKETS GANG har snakka med om situasjonen. «Ikkje krise, berre visse problem», seier fiskeridirektøren, som meiner naudsynt fiskeripolitikk i 90-åra er å ligge eit hestehovud føre EU-sitt direktiv om opphogging av fiskeflåten.

Krise eller berre problem? Den fargerike portugisiske flåten har vorte 30 prosent mindre enn i 1986.

Tala er tydelege nok : Sidan Portugal vart EF-medlem i 1986, har fiskeriproduksjonen gått ned med 25 prosent. Fiskeflåten er i løpet av 1994 krympa med 30 prosent, og kvoten EU forhandlar for den portugisisk flåten gir dei 32 prosent mindre fangst enn det dei fekk før 1986. Då fiska dei 400.000 tonn, no ligg dei godt under 300.000 tonn. Verst er det for handelsbalansen: Før EF-medlemskap var underskotet på handelsbalansen på vel fire milliardar kroner, er det no på 15 milliardar!

Førstehandsprisen på fisk ved mottaka i Portugal, har rast nedover i 90-åra. Stadig fleire har ikkje råd til å ta turen til feltet. Her ligg rokke og reimfisk ved mottaket i fiskerlandsbyen.

Medan Spania har nytta EU-medlemskapet til å utvide flåten sin, har Portugal hogd opp båtar, og medan Spania har nytta EU til å skaffe seg gode avtalar med tredjeland, har Portugal mista dei fleste av dei gode avtalane dei hadde før 1986, hevda avisa O Independente i fjor. Avisa peika også på at spanske fiskarbåtreiarar har kjøpt seg inn i irske og britiske båtar – og overtek portugisiske.

FG

NR. 5
1994

Berre 16 torske-
båtar får kvote.
Desse to ved kaia
i Lisboa, fekk
ikkje.

Over 60 kilo fisk pr. hovud set portugisarane til livs kvart år. Den portugisiske fiskeindustrien har vore stor og viktig. Ved over 200 fabrikkar vert fisk frosen, hermetisert, tørka, røyka og malt til mjøl. Sardinar utgjør nesten halvparten av råstoffet for dei 60 hermetikkfabrikkane, som produserar vel 45.000 tonn kvart år. Portugisarane trudde hermetikkindustrien, som baserer seg 80 prosent på eksport, ville få føremoner av medlemskap. No ser dei at marokkansk hermetikk tar innersvingen på dei på EU-marknaden.

Fiskerik kyst

Samanlikninga med Spania er nærliggande for portugisarane. Spania er den mektige grannen dei fryktar vil invadere det fiskerike kystfarvatnet når EU i 1996 opnar for at alle skal kunne fiske innanfor kvarandre sine 200-mils-soner, og etter år 2002 innanfor 12-mils-sona. Nærast kysten lever 200 salbare fiskeslag, 60 av dei vert det fiska på. Mest vert det fiska sardin – 80.000 tonn, så kjem 25.000 tonn hestemakrell. Akkar, spansk makrell og lysing vert det fiska mellom 5000 og 9000 tonn av kvart år. Fiskarane er sjølv opptekne av ressursane: Dei har sjølv drive rovfiske, som på Algarve-kysten, der dei skapte den første fiskerikrisa ved å rake botnen for skaldyr.

Akvakultur har lite å seie. Av vel 10.000 tonn i årsproduksjon utgjør skjel vel 8.000 tonn og aure rundt 1000.

Flåten er gamaldags med mykje smått. Over 85 prosent av båtane er under ni meter lange. I 1987 var det 16.500 portugisiske fiskebåtar, i 1993 var talet nede i 13.000. Instituto Portugues de Conservas e Pescado reknar kapasiteten til

Portugals kyst er
rik på fisk. 200
selbare fiskeslag
vert henta opp av
små og store
båtar innfor 12-
mils-sona.

mindre enn halvparten enn den franske og britiske, ein tredel av den spanske og ein femtedel av den danske.

Meir import

Sjølv om portugisisk farvatn skulle gi nok til å dekke egne behov for artar som sardin, hestemakrell og smålysing, har importen auka enormt, og i konkurransen med billeg importfisk vert dei taparar. Tonnevis av fersk fisk har vorte dumpa på havet dei siste åra, medan 24 milliardar kroner gjekk til import av fisk, nestan tre gongar så mykje som i 1986. 65 prosent av dette var torsk.

Favorittfischen torsk, som portugisarane set til livs i større mengder enn noko anna folk, har dei alltid importert det meste av. Dei ti millionar portugisarane set til livs 70 prosent av all salta og tørka fisk i verda. I 1993 åt dei 105.000 tonn, og over 40 prosent kom frå Noreg. Aldri har portugisarane fiska så lite torsk som no: 15 prosent av forbruket. I dag vert torskeflåten jaga fleire stadar, og verst har det vorte i 90-åra: I NAFO-farvatn fekk dei i 1993 ei kvote som berre var 20 prosent av det dei fekk året før. I år er NAFO-kvoten 2500 tonn, i kanadisk farvatn har kvoten gått frå 9000 tonn til null.

Portugisiske havfiskarar er fortvila over korleis båtar frå land som ikkje har skrive under på nokon internasjonal avtale, ofte med bekvemmelighetsflagg, samstundes hentar opp store mengdar fisk i NAFO-farvatn, fisk som i andre omgang er med og pressar prisane på heimemarknaden. Frå 1986 til 1992 gjekk havfiskeflåten sin fangst ned frå 144.000 tonn til 44.000 tonn.

«Politisk krig i EU»

«Nei», sa fiskeridepartementet i april 1993 til framlegget frå fiskarlag og fiskebåteigarar om å gjere slutt på tollfri import frå EØS-land som Noreg. Departementet hevda at eit slikt forbod ville gi forbrukarane ein prisauke på mellom 3,5 og 4,7 milliardar kroner. Det er ikkje fiskarar og toll som gjer fisken dyr, men oppkjøparar og grossistar!, svarta fiskebåteigarforbunda ADEPI og OPESCA, som gjekk saman i ein «krisekomite», for å legge sterkare press på styresmaktene. Forbunda meiner at krisen i portugisiske fiskerier meir er eit spørsmål om val av politikk enn manglande ressursar i havet.

Økonomen Clara Duarte sa det slik til vekemagasinet «Visão» i 1993: «Frå ein økonomisk synsstad er det større føremoner med å importere store mengdar torsk frå tredjeland, enn å kjøpe fiskeøyve til EU sin torskeflåte. EU vil ikkje kjøpe slike mot-rettar til Portugal og Spania. Denne situasjonen speglar ein politisk krig i EU». Slik er frontane i denne striden: Importørar, grossistar og industri på den eine sida, fiskarar og fiskebåteigarar på den andre. Akutt vart striden våren 1993, då fiskarane blokkerte all levering til fiskemottaka i fleire hamnar for å få endra opningstid og tvinge gjennom minsteprisar. For medan portugisarane

er ute og fiskar, kjem spanske trailerar med fisk tidleg på natta, og sel til ein billeg penge. Når portugisarane kjem inn nokre timer etter, får dei ikkje kjøparar til blodfersk fisk, eller dei må finne seg i å selje til spottpris.

Fisk til dumpingpris

Etter at styresmaktene oppheva grensa for kor stor fortjeneste oppkjøparar kunne ta, raste førstehandsprisane til botn medan butikkprisane fauk i veret. På fiskemottaka er spanskfiska hestema-krell eit av dei store problema. Denne fisken, som portugisarane gjerne set til livs, er rekna som kattemat i Spania. Sal i Portugal er eit godt alternativ til oppmaling, sjølv for for 10 escudos. pr. kilo (25 øre). Men portugisarane treng 100 escudos pr. kilo for å få fisketuren til å svare seg. Derfor kan ein lese om svolt i fiskarlandsbyar som Peniche, der halvparten av dei 18.000 innbyggjarar anten jobbar i fisket eller på ein av dei 20 fiskeforedlingsfabrikkane i byen. Korleis skal han fø familien, fiskaren som i 1987 tente nærare 6000 kroner månaden på fisket, men i dag knapt greier 500 kroner? Han kan vanskeleg tevle med prisane på råstoff frå marokkansk farvatn, når han skal levere sardinfangsten til hermetikkindustrien. Utafor Marokko har spanjolane 700 båtar, portugisarane berre 45. Båtane derifrå når portugisisk hamn på 24 timar. I 1992 sto portugisiske sardin fiskarar att med 8000 tonn useld fangst, medan eigne hermetikkfabrikkar kjøpte inn 7000 tonn billege Marokko-sardinar. 3000 tonn av den uselde fisken vart dumpa i havet. Men portugisisk hermetikkindustri strir sjølv i konkurransen med billeg marokkansk hermetikk til EU-marknaden:

No er arbeidskrafta i billeg-landet Portugal for dyr!

Krise utan kvote

Den portugisiske fiskeflåten hadde det betre for landet vart EU-medlem, hevda nyleg leiaren av OPESCA, Pedro Franca. Han viste til at Portugal i 1986 måtte seie i frå seg dei bilaterale avtalane som sikra torskefiske ved Noreg, Grønland og Canada, og fiske etter andre sortar ved Sør-Afrika og Namibia. Av dei 52 båtane som hadde løyve til å fiske i Nord-Atlanteren i 1991, er det i dag berre 16 att med kvote, påpeika han. Mindre enn 5000 tonn torsk får portugisarane fiske i år, viser tala:

Tabell I:

KVOTE FOR 16 PORTUGISISKE TORSKEBÅTAR I NAFO, SPITSBERGEN OG NORSK 200-MILS-SONE 1994:

Torsk	Rødfisk
Spitsbergen: 2390 tonn	Norsk 200-mils-sone: 810 tonn
NAFO : 2499 tonn	NAFO: 3.424 tonn

I fiskarbyen Aveiro, der det meste av torskeflåten held til, ligg sjølv dei båtane som har kvote, ti månader i hamna. Følgjene vert økonomisk samanbrot, einaste «løysinga» for eigarane vert opphogging. Eit døme er reiarlaget Pesca Miradouro, eit av dei største i Portugal, som mellom 1960 og 1991 alltid gjekk med overskot. I 1992 var underskotet på over 14 millionar kroner.

«Reiarane er nøyde til å hogge opp båtane, fordi dei anten ikkje får kvote, eller fordi kvotane er så låge at dei ikkje kan leve av dei», sa Pedro Franca om stoda.

Noreg og torsken

«Det kunne ikkje vorte betre!», sa den portugisiske fiskeriministaren Eduardo Azevedo Soares etter slutføringa av dei norske forhandlingane med EU i mars. Med det meinte han sjølv sagt kvoten portugisarane vart lova av Noreg, 12.000 tonn frå 1995, med utsikter til opptrapping seinare. Ikkje minst var han nøgd med at den norske haldninga om råderett over eigne ressursar fekk gjennomslag, slik at portugisarane kan bruke dei same argumenta når EU opnar for fiske innafor 200-mils-sona i 1996. Dette var også representantane for fiskebåteigarforbunda OPESCA og ADEPI nøyde med, men ikkje over kvoten- han er alt for liten til å halde 16 båtar med fisk, meinte dei.

Slik vert den portugisiske kvoten i norsk farvatn, med norsk EU-medlemskap eller berre som EØS-medlem:

Tabell II:

PORTUGISISK TORSKEKVOTE I NORSK FARVATN 1995-98 (i tonn):

	EØS	Noreg i EU	Vinning på norsk medlemskap
1995	3.825	9.450	5.625
1996	4.387	9.855	5.468
1997	3.825	11.250	7.425
1998	3.825	11.250	7.425

(Kjelde: Visão 24.mars 1994)

JG

NR. 5
1994

Fiskarar som tente 6000 kroner månaden i 1987, klarer no knapt å få inn 500. Mange fiskarfamilier svelt, melder portugisiske aviser.

Fiskeflåten under øksa

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

Så langt har Portugal vore svært så lydige mot EU-direktivet om reduksjon av fiskeflåten. Alt i år har dei klart 1996-målsettinga, ein hestekur som har krympa flåten med 30 prosent. Borte er også 8000 arbeidsplassar.

Tabell III:

TONNASJE, PRODUKSJON OG IMPORTVERDI
1986 OG 1993:

år	kapasitet (tonnasje)	produksjon (tonn)	import (N.kr)
1986	210.525 t	402.914t	1,6 mrd.
1993	168.248 t	280.000t	3,8 mrd.

I 1990 løyvde EU 840 millionar kroner til fornying av den portugisiske fiskeflåten, for så å snu tvert om og satse på opphogging. «EU-støtta til havfiskeflåten, avgrensar seg til å premiere opphogging av båtar», sa Fernando Ribau, leiar av fiskebåteigarforbundet ADEPI. Han meiner det er eit tankekors at svært mykje pengar tidlegare har gått til oppbygging av sardinflåten, medan EU sin opphoggingspolitikk vil medføre at 50 prosent av desse båtane forsvinn!

Støtte til øydelegging av båtar kan reknast i mange millionar, dei fleste frå EU, men også ein god del frå den portugisiske statskassa:

Tabell IV:

OPPHOGGING AV PORTUGISISKE BÅTAR
1992-1993:

år	tal	EU-støtte	Portugisisk støtte
1992	166	141 mill. kr	61,5 mill. kr
1993	168	132 mill. kr	58,6 mill. kr
Totalt	234	273 mill. kr	120 mill. kr

For trass i plikttoppfyllande oppfølging til no, held Portugal fast på ein ambisjøs opphoggingsplan vidare framover mot 1999. Planen er at flåten skal verte halvparten så stor som då dei gjekk inn i EU. 8,8 milliardar kroner skal eigarane få for å kvitte seg med 30 havfiskebåtar, 30 ringnotbåtar, 30 kysttrålarar og 300 fleirbruksbåtar.

20 milliardar til fiske

Sidan 1986 har 14 milliardar EF-kroner gått til støtte til portugisiske fiskeriar. Meir skal det verte: I følgje planen for regional utvikling av fiskeria 1994-99, skal det brukast 20 milliardar kroner over ein seks-års-periode. Alt frå ombygging til opphogging, marknadsføring, sosialstønad, hamneutbygging og akvakultur, skal få støtte. Det skal også brukast pengar på å bytte ut dei største trålararane med mindre båtar. Planen omfattar bygging av 21 nye trålarar til 769 millionar kroner, og 42 nye havgåande båtar til 580 millionar kroner, i begge tilfelle skal halvparten dekkast av EU.

Planen fører til at trålflåten vert redusert med ytterlegare 20 prosent, og kystflåten med 15 prosent innan år 2000. Men sjølv om flåten skal krympast, reknast det med ein produksjonsauke på 20.000 tonn pr. år. totalt. Heile 22,5 prosent går til reduksjon av flåten gjennom opphogging:

Tabell V:

DØME PÅ STØTTE TIL FISKERISEKTOREN,
1994-99:

	Ant. båtar	Støtte (i kr)	% av total
Ombygging			
nybygging	120	5,7mrd.	28,5 %
Opphogging	450	4,5mrd.	22,5 %
Midlertidig opplag		190.000	0,8 %
Soc. mixtas		3,8 mrd.	16 %
Betring av konkurransen evne i indu- strien og betre distri- busjon		2,7 mrd.	12 %

(Kjelde: Programação financeira do PDR (Pescas 1994-99)

Opphoggingspoli-
tikken luker ut
smått og stort i
den portugisiske
flåten. Før utlø-
pet av 1994 har
portugisarane
oppfylt EU sin
oppbyggingsplan
for 1996.

Fiskeridirektør Marina Ferreira:

– Ikkje krise, berre problem

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

– Eg vil ikkje kalle det krise. Vi har problem på nokre område, til dømes i havfiskeflåten, i marknaden, og for nokre fiskeslag. Men eg skuldar ikkje på Portugal sin EU-medlemskap, slik mange i fiskerinæringa gjer. Årsaka er problema i fiskeria på verdsbasis, som i tid fell saman med at vi gjekk inn i EU.

bunalet ikkje vil rokke ved prinsippet om relativ stabilitet. Portugal er veldig oppteken av å vere ein demokratisk rettsstat, både internt og eks-ternt, og legg vekt på utviklinga av gode internasjonale tilhøve, diskuterer felles problem og skriv under på avtalar. Men vi er ikkje samde i resultatata til forskingskomiteen i NAFO. Vi meiner dei ikkje er sikre nok til å rettferdiggjere så restriktive tiltak. Portugal er sjølvstøtt og så spesielt utsett når det gjeld torskefisket, som verdas største torskeetarnasjon!

Det er fiskeridirektør Marina Ferreira, som på denne måten gjer opp status for portugisiske fiskerier.

Ferreira peiker konkret på prisproblema for fiskeslag som sardin og hestemakrell, medan lysing, akkar, flekkpagell og piggvar ligg på eit høgt prisnivå, mykje høgare enn EU-gjennomsnittet. Portugisiske styresmakter set dessutan i gang ein kampanje for å få folk til å ete meir sardiner, den fisken dei har mest av, men som gir fiskarane lite fortjeneste. Det skal igjen verte «elegant» for byfolk å ete sardin, vonar fiskeridirektøren.

Usemjje om kvote

– Årsaka til problema er at fiskebestandane dei siste ti-åra har vore utsette for store påkjenningar. Også Noreg har lide under dette. I USA er fiskarar arbeidslause. Ingen av desse landa er med i EU, seier Ferreira, som understrekar at problema i verdsfiskeria råkar Portugal hardt: Kvoten er knapp utanfor Namibia, der dei tidlegare kunne fiske fritt, og minimal i NAFO-farvatn, samanlikna med tidlegare. Men det er ikkje EU si skuld, seier Ferreira.

– I Noreg, Danmark og Irland skuldar fiskarane på at EU-kvotane er langt lågare enn ressursgrunnlaget skulle tilseie...

– Ja, slik snakkar havfiskebåteigarane her også, men ikkje kystfiskarane som fiskar i portugisisk farvatn. På den andre sida er det rett at Portugal ikkje er særlig nøgd med måten kvotane vert fordelte. Til dømes ved Grønland burde vi fått litt meir. Men NAFO-tribunalet sitt vedtak gjekk imot interessene til Spania og Portugal, fordi tri-

– Ikkje krise, men problem på visse område, seier fiskeridirektør Marina Ferreira, som meiner ressursproblem, ikkje EU sin kvotepolitikk, har skulda.

Ikkje redd Spania

Frå 1996 av kan alle EU-land fiske innafor kvarandre sine 12-mils grenser. Men fiskeridirektøren fryktar ikkje ein spansk fiskearmada i portugisisk farvatn:

– I april vart det vedteke i statsråd at vi skulle verne oss mot auka innsats i fisket, sjølv om vi får prinsippet om frie fiskerettar. Vernet går ut på at ein etter 1996 totalt ikkje skal kunne fiske meir enn no, kanskje til og med mindre, dersom stoda i fiskebestanden gjer det naudsynt å redusere. Dermed trur eg korkje spanske båtar eller andre EU-land sine fiskeflåtar vil auke fiskinga brutalt.

Men sjølvsagd er vi uroa over dette, og den spanske flåten er ei stor utfordring for alle fiskerinasjonar, også for Noreg, Frankrike, Irland, Skottland.

Grunn til uro kan det vere, skal ein døme etter spansk praksis så langt: I eitt av dei områda der Spania og Portugal har delt på kvotane, Zona Nova utafor Portugal, vert kvotane sett etter tidlegare fangsstatstikk. Problemet er at spanjolane har «støvsugd» havbotnen i «sitt» område, og får no relativt mykje meir i dei områda som portugisane har vore mykje meir varsame med, fortel fiskeridirektøren.

Stille diplomati

– I EU-forhandlingane med Noreg har Spania vore veldig pågåande for å sikre fiskarane sine, medan Portugal har halde seg i skuggjen ...

– Det er eg ikkje samd i. Det dreier seg om ulike formar for diplomati. Spania set fram fleire krav, og gjer seg meir synlege i massemedia og den offentlege meininga. I nokre samanhengar skadar det Spania. Portugal har alltid gått vegen om kompromissa, også i fiskeripolitikken. Til sist oppnådde vi det same som Spania – ikkje ein fisk mindre!

Fiskeridirektøren stadfestar fiskebåteigarane si utrekning, som viser at den kvoten Portugal har fått, rett nok berre dekkjer sju dagars portugisisk torskekonsum. Men meir enn fiskerettar sto på spel, seier ho:

– Det som ikkje vert sagt, er at dersom Noreg ikkje vert medlem av EU, treng vi framleis å kjøpe

torsk frå Noreg, og det ikkje berre for sju dagars forbruk! For den portugisiske regjeringa hadde det prioritet å ikkje kome på kollisjonskurs med Noreg.

Ikkje arbeidsløyse

– No er det 32.000 fiskarar i Portugal. Kor mange reknar ein med kjem til å forsvinne ut av yrket i dei næraste åra- 10.000?

– Eitt av dei områda som er verst råka, er Peniche. Eg hadde nyleg eit møte der med ei arbeidsgruppe som følgjer stoda i fiskeria, der blant anna ordføraren var tilstades. I Peniche har kommunen gått ut med arbeidstilbod for ikkje-kvalifisert arbeidskraft: Ingen fiskarar melde seg. Det største ringnotreiarlaget i Peniche, gjennomfører no ein økonomisk omstrukturering utan å seie opp folk. All reduksjon skjer gjennom naturleg avgang.

Ferreira meiner det er for tidleg å snakke om arbeidsløyse i fiskeria. Rett nok har styresmakterne enno ikkje tatt for seg arbeidsløysa i fiskerinæringa, noko ho delvis grunngjev med uoversiktelege tilhøve i det tradisjonelle kystfisket. Og når havfiskebåtar vert selde eller hogd opp, går fiskarane berre over til til andre båttypar og fiskemetodar, óg i portugisisk farvatn, hevdar ho.

– Eg snakka nyleg med både reiarar og mannskap i Mathosinhos, der fleire sardinbåtar vart hogd opp i fjor. Dei fortalde at det ikkje var vanskeleg å få arbeid, tvert imot, fleire båtar låg ved kai fordi dei ikkje får fatt i fiskarar, seier ei optimis-

Uoversiktelege tilhøve i det tradisjonelle kystfisket gjer det vanskeleg å få oversikt over kor mange fiskarar som er arbeidslause.

tisk Ferreira, sjølv om ho ikkje utelukker framtidige problem.

Opphogging best

Første året fiskeristyresmaktene fordelte kvotar på havfiskeflåten, var i 1991. Fiskebåteigarar og direktorat i fellesskap diskuterte fordelinga. Dei som skaffa seg båt etter 1991, fekk ikkje kvote, fortel fiskeridirektøren:

– Sidan vi går inn for å redusere fiskeaktiviteten, vil vi ikkje opne opp for nye, men freiste å finne løysingar for dei gamle. Eit tiltak som vi sette i verk i fjor, var å gi støtte til båtar som vil ut av fisket i eit område, men ikkje til dei som vil inn. Der som dei til dømes reiser til Argentina for å fiske der, kan dei ikkje få kvota si att i portugisisk farvatn seinare.

Ferreira er svært nøgd med at Portugal alt i løpet av 1994 når EU sin opphoggingsmålsetting for 1996.

– Har de også satsa på det andre alternativet som EU har, nemleg å gi støtte til å legge båten i bøya ei tid?

– Nei. Det har ikkje vore interesse for det, og opphogginga er jo friviljug. Det er ingen vits å tvinge fram eit alternativ som båteigarane ikkje vil ha. Opphogging gjer oss sikrere på at vi vil nå målet vårt, seier Ferreira, som meiner dei har gjeve fiskebåteigarane gode høve til å velje. Fiskeridirektoratet forhandlar no med eit reiarlag i fiskerierorganisasjon i Nord-Portugal som har 96 skjellbåtar, om å legge ein tredel av båtane i bøylene dei neste tre åra. Desse fiskarane ventar at skjellbestanden skal ta seg opp at i dei neste tre åra.

«Disiplinere» havet

I 1985 siterte vi i FISKETS GANG folk i portugisisk fiskerinæring som etterlyste ein reguleringsplan for fisket i eige farvatn. Framleis vert ein slik plan etterlyst, men fiskeridirektøren viser til at dei har fått fleire lover for regulering av fisket, både om kvotar, bruk av reiskap og metodar. Ho er særleg oppteken av eit to-årig prøveprosjekt for overvaking av fiskeria, som fiskeridirektoratet starta i 1992: Kvar båt får ein «blå boks» ombord, som sender signal til ein satelitt om kvar båten held seg. I slutten av 1994 vil alle trålarar og vel 70 garnbåtar ha dette systemet ombord. Meininga er å kombinere auka tryggleik med kontroll med ulovleg fiske.

– Protesterar ikkje fiskebåteigarane?

– Nei, tvert om, alle er takksame for det nye systemet som har gjort det mogeleg å disiplinere havet. Fiskarane er tente med systemet, særleg på grunn av auka tryggleik. Ikkje før i 1995 kjem vi til å bruke satelittovervakinga til å gripe inn mot lovbrot. Vi vil ha fiskarane til å sjå føremonene med systemet først. Dei aksepterer det, fordi kontrollen vert lik for alle, og dei forstår at det hjelper til å verne bestandane.

Styresmaktene øymerker støtte til fiskebåteigarar som vil betre tryggleiken ombord. For sjølv om dei store båtane er like velutrusta som dei beste i EU, er det mykje som manglar når det gjeld dei små i kystfiskeflåten, og dei er det flest av.

«Kvitvaske» russartorsken

– Frå fiskerinæringa og foredlingsindustrien i Portugal vert det hevda at Noreg får ei privilegert handsaming når det gjeld import av salt- og klippfisk, som er russisk, men vert seld som norsk. ...

– Sidan Noreg vart med i EØS, betalar dei ikkje toll for saltfisk og klippfisk til Portugal. Derfor har dei portugisiske styresmaktene bede EU-kommisjonen, som er i kontakt med Noreg, at Noreg

– Fiskarar som minstar jobben i havfiskeflåten, skiftar til andre båttypar og metoder, i portugisisk farvatn. Det vert omfordeling, ikkje arbeidsløyse, hevdar fiskeridirektør Ferreira.

skal bevise at dei ikkje held på med «kvitvasking» av russartorsk. For dersom dei gjer det, har dei ikkje rett til tollfritak for denne fisken. Russland er jo ikkje med i EØS.

– Er du samd i at importfisken er med og pressar ned prisane på ferskfisk fiska av den portugisiske flåten?

– Underskotet på handelsbalansen kjem av importen av torsk, men det kan vi ikkje gjere noko med. Prisproblema kjem ikkje av importen, men av at vår eigen marknad fungerer dårleg. Til dømes er nokre fiskeslag, som hestemakrell, lite verdsett på den spanske marknaden, men er populær i Portugal. Derfor leverer spanjolane fisken hos oss. Det er ikkje import! Dessutan, med andre sortar er det omvendt, til dømes med skjell, som 96 portugisiske båtar driv med. Dei sel 80 prosent av fangsten sin i Spania.

- Snarleg død for fiskeria

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

– Om tre- fire år vil det nesten vere slutt på portugisisk fiskeri! Denne dystre spådomen kjem frå Joaquim Pilo, leier i fiskarlaget Sindicato Libre dos Pescadores si Lisboa-avdeling.

Fiskarlaget er berre eitt av fleire fagforeningar som kjemper for fiskarane sine rettar. På landsplan har dei 4.500 medlemmar, og organiserer alle typar fiskarar, frå dei som jobbar på små kystbåtane til mannskap på store havgåande torske-trålarar.

– Konkurransen frå import, låge kvoter og låge prisar lagar krise i fiskeria. I tillegg kjem styresmaktene sin opphoggingspolitikk, seier fiskarlagsleiar Joaquim Pilo i Lisboa.

Opphogging og arbeidsløyse

– Problemet er samansett, seier Pilo. – Vi har problem med konkurranse frå importfisk, knappe kvotar og låge prisar. I 1993 mista fiskarane gjennomsnittleg 32 prosent av inntekta si. 40 havgåande båtar, som fiska torsk i nordområda og andre fiskeslag i Sør-Atlanteren, er no ute av fisket.

Opphoggingspolitikken i EU er blinka ut av fiskarlaget som den store fienden: Eigarane får pengar for å kvitte seg med produksjonsmidla, det vil seie båten, og er ofte nøgd med det, men fiskarane får arbeidsløyse i bytte, seier Pilo.

– Dei neste fem åra skal båtar for 48 milliardar kroner øydeleggast. Med dei forsvinn nesten 4000 nye arbeidsplassar i fiskeria. For Pilo er kvar

øydelagd båt først og fremst tapte arbeidsplassar. Han reknar:

– Fem havfiskebåtar vart hogd opp i Lisboa-distriktet i 1992. 250 arbeidsplassar. Det same skjedde med 17 frå kystfiskeflåten. 80 arbeidsplassar. Reiarane får støtte for opphogging, og seljer vekk reiskap. Mannskapet står utan jobb. I mange høve har dei gått i fleire år i jobben, utan løn, før dei vert sparka ut.

Redd for spanjolane

Portugisisk fiskarar kvir seg til 1996, Når båtar frå andre EU-land får fiske innanfor kvarandre sin 200-mils-sone. For spanske fiskarar, som har stor flåte men lite hav, er det ei grei ordning. Portugisane fryktar spanjolane:

– Vi har stort hav, men ein liten og gamaldags flåte. Vi har ikkje som spanjolane politikarar som står bak fiskarane. Dei spanske politikarane har vore pågåande i EU for å få større kvoter. Medan dei har 100 forhandlarar i Brüssel, har vi berre tre! Det syner korleis Portugal prioriterer fiskeria!

– Kven har skulda for stoda, EU, den portugisisk regjeringa eller ressurskrisa?

– Alle tre, men først og fremst den portugisiske regjeringa. Fleire aviser spådde i 1985 at EU ville verte katastrofe for fiskeria. Dei hadde rett. Vi gjekk inn i EU utan at det vart tatt omsyn til fiskeria. I praktisk politikk vil det seie at dei beste båtane våre no vert hogd opp.

«Europas bosshaug»

– Portugal held på å verte Europas bosshaug, seier Pilo, og meiner med det at fisk som ikkje vert seld andre stader, ender Europa-reisa si som billig-fisk i Portugal. Der utkonkurrerer han fersk, heimfiska fisk av mykje betre kvalitet.

– Importfisken pressar prisene nedover. Eg vil ikkje kalle det reell konkurranse, men påtvungen prisdumping. Importfisken er billigare og av dårlegare kvalitet, på grunn av den lange transporten. Men trass i strenge EU-reglar, vert ikkje fisken underlagd hygiene kontroll!

Statistikk over prisenivået ved fiskemottaka dei siste tre åra, syner ein markant nedgang. Pilo peiker på at sjølv så langt tilbake som i 1986, låg prisane høgare. No kan fiskarane oppleve å få 50 escudos for kiloen, og finne same fiskeslaget i butikkane til 600–800 escudos pr. kilo.

– Det kjem til å verte mange fleire sveltande fiskarar i Portugal. Aldri har vi hatt så mange fiskar-

fagutdanna ungdomar, men få av dei jobbar i fiskeria. Dei vil ikkje jobbe 18–20- timar i døgeret, og få så dårleg betalt for fisken. Og kvifor skal dei reise ut med båten når oppkjøparane heller kjøper billeg fransk eller spansk fisk?

Då FISKETS GANG besøkte Portugal i 1985, etterlyste fiskebåteigarforbunda minsteprisar. Enno finns ikkje nokon slik ordning. Fiskarlaget har sett opp tre hovudkrav: 1) Garantert minstepris på fiskemottaket. Oppkjøparane får ikkje ta meir enn 20 prosent forteneste. 2) Ein ny båt for kvar opphogga båt, eller ein stor ny i bytte mot to små. 3) Minstepris på importfisk på eit mellomnivå, og hygienekontroll av importfisken.

Medan portugisiske fiskarar vert pålagde å halde seg til minstemåla, til dømes på 15 centimeter for den ettertrakta hestemakrellen, finn ein stadig importfisk som ikkje held måla, hevdar Pilo.

Ingenting i bytte

Pilo er ikkje nøgd med dei ulike reguleringane i fisket:

– Vi har bede om ein reguleringsplan av fiskeria, til dømes betre regulering av ulike fiskemetodar som til dømes linefiske, som er ein verkeleg rovfiske-metode. Og styresmaktene har ikkje gjeve noko i bytte for det dei har forbode. Det burde vere fiskarane i samarbeid med fabrikkane som kontrollerte storleiken på fisken, men slik er det ikkje, seier Pilo, som meiner at dei store fiskebåteigarane som kritiserer dei gamle metodane, meir gjer det for å tene egne interesser enn av omsyn til ressursane.

Portugisiske styresmakter har lurt mange fiskebåteigarar ut av fisket, hevdar Pilo: Først vart dei lova rett til å vende tilbake til portugisisk farvatn, sjølv om dei gjekk inn i samarbeid med marokkanske eigarar i marokkansk farvatn. Når mange hadde gjort det, vart dei utestengde. Han klagar også på høge skattar:

Først klarte fiskarlaget å hindre eit framlegg om 35 prosents skatt. Vi fekk det ned i 21 prosent, men no vil styresmaktene sette skatten opp att til 30 prosent. Dei som fiskar i marokkansk farvatn, må i tillegg betale 10 prosent av inntekta til Marokko.

Misnøgd med EU-avtalen

«Eg er veldig nøgd. Vi får dobbelt så mykje kvote i norsk farvatn som vi hadde rekna med», sa den portugisiske fiskeriministar Azevedo Soares i mars, etter at Noreg sin avtale med EU var vel i hamn. Men dobbelt av lite er ikkje mykje, seier Pilo, og synest ikkje det er noko å rope hurra for at ein handfull portugisiske båtar får fiske, når så mange ligg i bøylene.

– Noreg forsvarte seg, som rett er. Spania hadde den rette haldninga når dei ville ha meir, men hadde heile EU mot seg, inkludert Portugal. Vi burde stå saman med Spania om retten til å fiske

utanfor Noreg, men Portugal var feig, og gjorde alt EU ville, seier Pilo, som sluttar seg til dei som vil fråvrste Noreg kontrollen over Svalbard-farvatnet. Det er internasjonalt farvatn, meiner Pilo, som sjølv drog til sjøs 13 år gamal, og opplevde det rike torskefisket utanfor norskekysten mellom 1970 og 1972.

Under Noreg sine EU-forhandlingar, uttrykte fleire i portugisisk fiskerinæringa sympati for Noreg sitt prinsipp om å råde over eigen kyst. «Vi kan ikkje bruke argument mot Noreg, som sidan kan verte brukt mot oss», sa fiskeriministeren, og meinte at prinsippet vart redda med forhandlingsresultatet. Men Pilo er skeptisk:

– Vi trur ikkje politikarane våre vil forsvare portugisisk farvatn i 1996. Til dømes reknar dei 12-mils-grensa frå strandlina, ikkje frå nes og odder, som ville vore rettare, meiner Pilo, som no er mest oppteken av korleis fiskarlaget skal mobilisere fiskarane til kamp – dei er mest vane med å freiste å slukke ilden når huset står i lys lue, seier han.

Det er ikkje lenger grense for kor mykje forteneste oppkjøparane kan ta. Fiskarar som har fått 50 escudos (25 øre) kiloen på fiskemottaket, kan finna han att på marknaden til 600–800 escudos pr. kilo.

Båt utan kvote

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

– Spør fiskeriministeren kva vi skal gjere med dei tomme lasteromma til dei båtane som ikkje har fått kvote!

Han er frustrert, rådgjevaren, der han sit på kontoret til reiarlaget som har båt, men ikkje kvote. Som andre medlemmar av fiskebåteigarforeinga ADAPI, ventar han på neste kvotetildeling. Og kva slags kriterie går fiskeridirektoratet etter, når mange ikkje får kvote til ein båt, medan andre får kvote til både to og tre?, lurar han. Kanskje det er derfor han ikkje vil ha namnet sitt på trykk.

Reiarlaget hadde ikkje eksistert lenge, då dei i september 1993 måtte legge båten i bøya. No strevar dei med å få til ein samarbeidsavtale med utanlandske fiskebåteigarar for ein periode på seks til tolv månader, sannsynlegvis med marokanske eller latinamerikanske partnarar.

– Kva hjelper det oss om vi får sildekvote istadfor torsk, når det er torsk og raudfisk portugisjarane et?, sukker rådgjevaren.

Ikkje til å leve av

Sist FISKETS GANG vitja Portugal, i 1985, var det 52 portugiske torskébåtar. Nokre år før var talet 80. No er det under 20, 16 har kvote, men av kvotar på vel 250 tonn kvar, kan dei heller ikkje

leve, påstår generalsekretær i ADAPI, Carlos Bismark.

I 1994 får portugisjarane berre fiske 5000 tonn torsk. Bismark peiker på at kvotane berre har gått ein veg dei siste åra – nedover. Og sjølv om nokre båtar har gått over til å fiske ved Marokko, Mauritania og Mosambique, er ikkje det nok til å erstatte torskefisket, seier generalsekretæren, som bruker det meste av tida til å sende ut nye EU-reglar til medlemmane.

Misunner spanjolane

Men rådgjevaren i det kvotelause reiarlaget vil ikkje bruke tida til å lese EU-dokument:

– Vi misunner spanjolane fiskeriministeren deira, og denne elendige kvotetildelinga gir oss grunn til det! Medan vi har hogd opp mange båtar, altfor mange, har spanjolane sikra seg dei fleste av dei 330 fellesprosjekta utanfor Argentina, seier rådgjevaren. Han berre ler av den portugisiske fiskeriministeren, som sa seg nøgd med utbytte av Noregs EU-avtale. Likevel, kvotesystem må ein ha, for å ta omsyn til torskebestanden. Men kven kontrollerer kor mange tonn russarane fiskar?, spør han, og hevdar at fiskerikrisa meir er eit spørsmål om politiske avgjerdsler og makt enn om ressursar.

Opphogging er einaste alternativet for mange reiarlag. Denne båten rutar i bøylene etter å ha mista kvoten i marrokansk farvatn.

– «Norsk» russartorsk trugar tørrfisknæringa

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

Ikkje kvoteproblem, men tilhøvet til tollvesenet er det viktigaste for interesseorganisasjonen for tørrfiskindustrien i Portugal (Associação das Industrias de Bacalhau), med hovudsete i Lisboa. Og «russartorsken», er det første nestleiar Fernando Fragata grip fatt i – det vil seie, torsken som går for å vere norsk, men som foreninga meiner i mange høve er russisk, urettmessig utstyrt med falskt norsk pass.

Nærare 50 prosent av norsk produksjon av salta og tørka torsk finn avsetning i Portugal. 36 milliardar kroner er den portugisiske «bacalhau»-appettiten verd. Ikkje rart han ligg på tredjeplass blant produkta Portugal hentar frå utlandet!

Vil ikkje betale meir

I «bacalhau»-foreninga, som vart stifta tidlegare i år, finn ein både importørar og vidareforedlarar av torsk. Dei vil ikkje akseptere ein situasjon der dei sjølv må betale 20 prosent meir for å få frossen torsk frå land utafor EØS fortolla og ferdigforedla til marknaden, enn det nordmenn betalar for russartorsk merka «norsk».

– Slik er avtalane i dag: Tollen for å ta inn russisk torsk til Noreg er 0,22 prosent. Vert han importert fersk eller frossen til Portugal, er tollsatsen 13 prosent. Denne tollsatsen har vi for å forsvare fersktorsken frå dei nord-europeiske EU-landa på filetmarknaden. Men den salta og tørka fisken frå Noreg som går til Portugal, konkurrerer ikkje på ferskfiskmarknaden, derfor slepp han toll. Men når den frosne russartorsken vert salta og tørka i Noreg og send til Portugal, kjem han urettmessig inn i landet tollfritt, og det vil vi ha slutt på, seier Fragata, som hevdar at nordmenn «lurar og lyg» når dei til dømes kjøpar 1000 kilo russartorsk og 1000 kilo norsk torsk, sendar den norske torsken til Brasil som «russartorsk», medan dei sender russartorsken med merkelappen «norsk

torsk» til Portugal. – Brasilianarne bryr seg ikkje, portugisarane trur dei har fått norsk torsk, og rekneskapen stemmer. Då er dei norske styresmaktene nøgde, og det vert lettare å trikse neste gong, hevdar Fragata.

Avhengig av Noreg

Portugal får framleis nok torsk til å dekke etterspurnaden, sjølv om Canada har fiskestopp og Island har kome med svært lite dei siste åra – berre 6–7000 tonn årleg mot nærare 20.000 tonn for ti år sidan. No er det Noreg som har tatt plassen som viktigaste leverandør av salta og tørka torsk, viser statistikken.

– Import av russertorsk med norsk namn, gir urettvise føremoner for norske eksportørar, meiner nestleiar i foreninga for torskforedlingsindustrien, Fernando Fragata.

Tabell VI:

SALTA OG TØRKA TORSK TIL KONSUM (i tonn) 1993:

Noreg	34.779
Island	7.515
Canada	4.359
USA	1.933
Russland	197

I tillegg reknar ein med at mykje norsk og russisk torsk frå og med andre halvdel av 1993 vart iportert som dansk, britisk og hollandsk torsk. Men taloversikt finns ikkje.

(Kjelde: Estatísticas do Comercio Intracomunitario -april 1994)

Lågare prisar

Norsk torsk er billegare enn islandsk og kanadisk i Portugal. Til dømes kostar «spesial», fisk på over 4 kilo, 1190 escudos når han er norsk og 1520 escudos når han er frå Island eller Canada. I alle storleiker er den norske torsken billegare. Tradisjonelt har det vore slik at nokre portugisiske regionar berre vil ha norsk torsk, andre berre islandsk og atter andre berre kanadisk torsk, fordi dei ulike landa nyttar ulike saltemetodar. Til dømes brukar kanadiarane mykje saltare vatn enn nordmenn, og fisken ligg også nestan tre gongar så lenge i salt. Tørkemetodane skiljer seg også litt frå kvarandre, men ikkje så mykje. Det finns oppkjøparar som berre vil ha portugisisk-tørka torsk, fortel Fragata.

– *Kvifor er norsk torsk billegast?*

– Den norske torsken har mista mykje av sitt

gode rykte, fordi han ofte er blanda opp med rus-sartorsk som er av langt dårlegare kvalitet. Det er jo norske firma som er flinke med fisken, men særleg dei store sender ofte frå seg fisk av dårleg kvalitet. Dei er meir opptekne av å tilby låg pris enn av kvalitet.

Redd for fabrikkane

Nestleiar Fragata er uroleg for framtida: På den eine sida er portugisarane no veldig avhengige av Noreg, på grunn av dårleg islandsk fiske og fiske-stopp i Canada. Kor tid det igjen vert fart i mark-naden for kanadisk og islandsk fisk, er det ingen som veit.

35 portugisiske fabrikkar driv med tørking av salta torsk eller tørking av usalta torsk. Fem av fabrikkane ligg i Lisboa, resten i den nord-portugisiske byen Aveiro, som tidlegare hadde den største torskeflåten i landet. No er berre fored-linga att. Fregata og medlemmane er urolege for at eksportørane skal gjere stadig meir av foredlinga sjølv, slik at han kjem fiks ferdig til Portugal:

– Dei leverer i stadig større grad eit ferdig produkt. Det er eit trugsmål mot våre fabrikkar, 35 i alt, og dei vel 1000 menneska som no arbeider i næringa.

– *Men vil ikkje portugisarane foretrekke eigen-tillaga tørrfisk?*

– Metodane er veldig like. Derfor er det til sju-ande og sist prisane som avgjer. eit stort problem no er at eksportørane opererer på ein open marknad, det vil seie at dei kan selje til alle nivå for same pris. Til dømes sel dei både til oss, importørar og industri for 37 kronar kiloet, eller rett til grossisten, supermarknaden eller fiskehandlaren for same prisen. Dermed kan vi lett verte overflø-dige, seier Fregata.

Oljeleiting ved Færøyene

Det færøyske Landsstyret har gjeve det amerikanske selskapet Western Geophysical Corporation (WGC) løyve til å driva seismiske undersøkingar i farvatna rundt øygruppa for å leita etter olje, skriv FF-bladid. Løyvet er gjeve for to år og det er oppretta tre leiteområde sør og aust for Færøy-

ene. Eit oljeselskap fann for nokre år sidan teikn på olje i havbotnen berre 10 kilometer utanfor kysten og mange på Færøyene set si lit til at øyene no skal bli den neste olje-nasjonen i Norden.

OL

Svein Krane, Fiskeprodusentenes Fellessalg:

– Portugalmarknaden svært viktig

Tekst og foto: Ingebjørg Jensen

– Salet av saltfisk og klippfisk til Portugal er svært viktig!

I år har denne eksporten auka med 30 prosent, og dette har vore vesentleg for å få avsetnad på torsken. Det er Svein Krane, leiar i Fiskeprodusentenes Fellessalg i Tromsø, som seier dette.

Lovleg russartorsk

Krane ristar også på hovudet over påstandane om at norske eksportørar sender russartorsk til Portugal under falsk, norsk flagg:

– Vi kjøper russisk torsk, til dømes den vi får gjennom GATT-kvoten, og bearbeidar han og sel han som norsk fisk fullt rett. Og påstanden om at russisk råstoff er av særleg dårleg kvalitet, er heilt feil. Tvert imot handsamar dei russiske ferskfisk-trålarane stort sett fisken betre enn dei norske. Men når portugisarane sjølv importerer frosen russisk torsk, fraktar han heim med trailer, tiner han opp, saltar og tørkar han, då vert kvaliteten sjølvsagt dårlegare! I år importerer dei 15.000 tonn russisk frosentorsk, mot berre 3000 i fjor.

Krane er samd i at den norske saltfiske og klippfiske som vert seld i Portugal er av dårlegare kvalitet enn til dømes den islandske:

– Vi har slurva meir med farging og handsaming av saltfiske. Der har vi litt å ta att for å kome på høgd med islendingane, innrømmer Krane, som meiner norsk fiskerinæring nettopp må satse sterkare på det portugisarane fryktar: Meir foredling, ikkje berre vere råvareleverandør!

FF er eit frittstående aksjeselskap som organiserar ein del av bransjen. Tidlegare i år inngikk dei ein intensjonsavtale med det portugisiske selskapet Transcomercio om eksport av saltfisk til ein verdi av 780 millionar kroner. I vår kunne portugisiske aviser melde at Transcomercio, står til knes i pengeproblem. Selskapet har ein bankgjeld på 23 milliardar escudos (5,4 milliardar kroner). Men Krane er ikkje redd for at dei norske eksportørane ikkje skal få betalinga si:

– Transcomercio er enno oppegående, og til no har vi fått betalinga vår punktleg. 15 portugisiske bankar står bak for å halde dei på beina. Denne avtalen er svært viktig for oss, for Transcomercio er mottakar av 30 prosent av det som eksportørast gjennom FF til Portugal.

Bør stå meir samla

I juni 1993 vart det slutt på sentralisert omsetting av klippfisk-, tørrfisk- og saltfisk-eksporten frå Noreg. Nokre år tidlegare oppheva Portugal ein tilsvarande ordning. Krane synest den nye ordninga er best, men kunne ønskt seg meir disiplin i eksportørrekkene:

– Vi er ein liten nasjon, men med stor tyngde som eksportør. Derfor bør vi i større grad opptre i fellesskap, meiner han.

Krane avviser dei portugisiske påstandane om at norsk foredling eter seg innpå portugisiske einemerke:

– Når dei seier vi øydelegg for næringa i Portugal ved å eksportere ferdig produkt, burde dei hugse på at det først var ut i 80-åra at portugisarane sjølv tok til med tørking av torsk.

No vil dei ha meir av fisken uforedla til landet, og då er sjølvsagt norsk klippfisk ein konkurrent til portugisisk produksjon. Men vi var først!

Portugisarane er glupske tørrfisk- og klippfisketarar. 105.000 tonn torsk set ti millionar innbyggjarar til live kvart år. Med 60 kilo fisk pr. hovud årleg ligg dei i Europa-toppen for fisk.

Brislingfisker-bråk etter loddtrekning

Av de 27 fiskerne som søkte om å få være med i prøv fisket etter brisling før ordinær åpning, ble 4-5 av dem trukket ved loddtrekning til å være med. Nå er de andre irritert.

For å undersøke mulighetene av å åpne brislingfisket tidligere enn vanlig, ble det gitt mulighet for et begrenset antall fartøyer til å prøvefiske etter brisling i utvalgte områder.

Norges Sildesalgslag ba interesserte brislingfiskere om å sende en søknad om de ville være med. Hele 27 viste sin interesse, noe som resulterte i loddtrekning blant de 27.

Under Representantskapsmøte den 27. mai kom det tydelig fram at brislingfiskere som ikke

var blitt trukket ut var både frustrerte og irriterte over måten dette var blitt gjennomført på. Enkelte antydte at loddtrekningen kanskje ikke hadde vært helt rettferdig ettersom det var uforholdsmessig mange større fartøyer som var trukket ut.

Omsetningssjef Johannes Nakken i Sildesalgslaget avviste alle beskyldninger og understrekte på det sterkeste at loddtrekning var det mest rettferdige og at det var tilfeldig hvem som hadde blitt trukket ut.

FG Ronny Bertelsen

J. 53/94

Forskrift om utøvelse av fangst av vågehval i 1994.

J. 54/94

(J. 23/93 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om tilsynsmenn og utvalg.

J. 55/94

Forskrift om adgang til å delta i fangst av vågehval i 1994.

J. 56/94

(J. 184/93 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fiske med torskestrål og snurrevad – Stenging av områder i fiskevernsonen ved Svalbard.

J. 57/94

(J. 8/94 UTGÅR)

Retningslinjer for statlig støtte ved kontraheringer av innlandske leveringer av fiskebåter av 27. april 1994.

J. 58/94

(J. 44/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fiske med snurrevad – Stenging av område på kysten av Finnmark innenfor 4 n. mil av grunnlinjene.

J. 59/94

(J. 43/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om adgang til å delta i fisket etter torsk med konvensjonelle redskap nord for 62° n i 1994.

J. 60/94

(J. 46/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om rekestråling – Stenging av områder i Barentshavet, på kysten og i fjordene av Finnmark, Troms og Nordland.

J. 61/94

(J. 204/93 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om maskevidde, bifangst og minstemål m.v. i trålfiske etter reker og sjøkreps.

J. 62/94

(J. 46/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om rekestråling – Stenging av områder i Barentshavet, på kysten og i fjordene av Finnmark, Troms og Nordland.

J. 63/94

(J. 52/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fiske med torskestrål og snurrevad – Stenging av områder i Barentshavet og på kysten av Finnmark utenfor 4 n. mil.

J. 64/94

(J. 60/94 og J. 62/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om rekestråling – Stenging av områder i Barentshavet, på kysten og i fjordene av Finnmark, Troms og Nordland.

Ressursoversikt i kystfisket kan oppveies med en moderne havfiskeflåte

Del 3. Prof. Victor Øiestad, Norges fiskerihøgskole –
Universitetet i Troms

Jens Rathke (1769–1855) ble Norges første professor i zoologi. I 1805 publiserte han boken *Afhandling om de norske fiskerier og beretninger om reiser i årene 1795–1802*. Den gir en interessant øyevitneskildring av norsk og nord-russisk kystkultur rundt forrige århundreskifte.

Victor Øiestad har lest boken. Forrige artikkel sto i Fiskets Gang nr. 3–1994.

«Fiskerne er de første til å nyte godt av at lovene etterleves. Likevel er de uvillige til å erkjenne den sanne årsak til at fiskeriene mange steder går tilbake. Lokale undersøkelser har overbevist meg om hvor vanskelig det er å regulere fisket gjennom lovverket så lenge fisket er overlatt til menn som i stedet for å bekymre seg for fiskets sanne framvekst, heller leter etter svikten i fisket i helt uvedkommende forhold. De tar heller ikke avstand fra dem som setter seg ut over lovene. De vil ikke snakke om skadene fra visse redskapstyper lengre enn til de selv deltar i det samme lovbruddet. Problemet er ikke mangel på gode lover, men manglende respekt for lovene. Fordelene med lovbruddet og håpet om å bli uoppdaget er større og mektigere enn straffen.»

Året var 1800 og i Europa raste Den store europeiske krigen. Statsstipendiat Jens Rathke (31) tegner et skremmende bilde av sin tids fiskere. Han føler seg overbevist om at svikten i mange

fiskerier har sin årsak i overdrevet fiske og uforstandig forvaltning. Det er nok å peke på den dramatiske nedgangen i laksefisket, et fiske der gytetfisker både fanges før den når elven og i elven og det så effektivt at det bare er få fisk som får gytt. Som ikke det var nok, fiskes det også på smolten når den søker seg ut av elvene.

Homing hos laks og sild

Men det fantes andre eksempler som underbygget sammenhengen mellom uforstandig fiske og svikt i kystfisket. På samme måten som laksen vendte tilbake til sin elv, mente han det var bevist at også silden vendte tilbake til sitt fødested. Han refererer til «*det bekjente forsøket med sild av Franklin som synes temmelig nøye å bevise at de vender tilbake til de steder hvor de er vant til å komme og at yngelen vedblir å søke hen til det samme sted, hvor den utklekkes. Så må vel overdrevet stor mengde av ødeleggende redskaper kunne ha skadelig innflytelse på de havstrekninger hvor de brukes, dels ved at de bortskremmer, dels ved virkelig å redusere antallet av de på den strekning levende fisk*».

Europa viser vei

Under en reise gjennom det krigsherjede Europa besøkte han kyststrøkene i Spania, Portugal, Frankrike, England og Nederland. Overalt var kystfisket i tilbakegang og overalt syntes årsaken klar: «*Kystboerne stolte så aldeles på kystfiskeri-*

enes ufeilbarlighet at de utsatte beslutningen om å oppsøke fiskebanker lengre fra land inntil fattigdom hindret dem i å utruste havgående fartøy.» Det hadde lyktes noen nasjoner å gjøre deres til dels utarmete fiskere til bønder slik som i Portugal og i distriktene Galicia og Baskerland i Spania. De fleste europeiske kystnasjoner hadde valgt en annen strategi enn Norge. De hadde lagt om fra kystfiske til havfiske. De hadde bygget opp en havfiskeflåte bemannet med profesjonelle helårsfiskere. Dette la samtidig rekrutteringsgrunnlaget for sjømenn til deres stadig mektigere krigs- og handelsflåte.

Ressursoversikt for 200 år siden

Diskusjonen her hjemme gikk heftig om fiskebestandene var avtagende eller tiltagende. I en situasjon med høye fiskepriser på grunn av krigstilstanden, var det frustrerende at fiskefangstene var så sørgelig små. Rathke gav en rask ressursoversikt for slutten av 1790-årene: «Hva sei og skrei angår, uaktet de ennå på noen steder fiskes i stor mengde, har dette fisket etter ryktet i eldre tider vært langt større, det skal også ha vært fisket nærmere land. Likeledes sies det at lange, sild, laks og makrell nå som oftest uteblir fra hele strekninger av kysten hvor de før sjelden eller aldri helt var borte.» Han innrømmer at hans oppfatning er diskutabel og etterlyser «kyndigere menns dom angående denne viktige sak.»

Svart hav, men hvorfor?

«De som benekter fiskerienes avtagen, taler om Nordpolens uberegnelige svermer av disse arter, om deres overveldende fruktbarhet og om sviktende beregninger hos dem som påstår fisket er i avtagen, da fiskerierne er tilfeldige og periodiske. Ennå har ingen noen sikker erfaring om fiskesvermene i det nordligste havet. Silden som særlig har vært årsak til ryktet, påvises bare sjelden på Grønland. Men om de likevel var under Nordpolen i den omtalte mengde, var det usikkert om de trakk til Norges kyster eller om ikke de fiskene som søker våre banker, oppholder seg i dypet i noen mils avstand fra bankene. **Selv om fiskenes formeringsevne er overmåte stor, er den likevel ikke så ubegrenset at det ikke står i menneskets makt å kunne redusere deres mengde betydelig.**» Rathke må innrømme at det datamaterialet han sitter med gir motstridende svar. Svake år etterfølges av vekslinger mellom rike og svake år. Lite tilgjengelig fisk på grunn av værforhold som hindrer fisket eller som fører til endringer i innsig kan være én årsak til svart hav. I andre tilfeller kommer ikke fisken nær nok land til å kunne fiskes på før den igjen forlater kysten. «Det inntreffer ofte i vårfisket så hardt vær at det er umulig for den fiskende almue å søke bankene

med deres båter, og i slike tilfeller blir fisket neppe overflødig. Når vinden blåser vedvarende fra land eller østlig hindrer det fiskesvermenes framtrenging så fisken ikke treffes så hyppig på de sedvanlige bankene. På slike iakttagelser bygger den spådoms gave hvormed noen påstår at de ved juletider kan forutsi det følgende års vårfiske. Vårfisket (etter skrei) i 1796 ga et bevis på riktigheten i spådommene: det stormet vedvarende fra vest og sørvest om vinteren og dette drev fisken mot land og jaget dem fra sted til annet; de ble hindret i å bli stående på de banker hvor de hadde næring i overflod. Denne fisk ble også så mager og leveren av så ringe kvalitet at gamle fiskere sa de ei kunne erindre den dårligere og med rogn som var bløt tidlig i sesongen. Den bet så grådig på anglene at de som brukte snøre hadde båtene fulle mens de med garn nesten intet fikk.» Beskrivelsen fra fisket i 1796 minner sterkt om situasjonen i Lofoten anno 1987 og tyder på en forutgående økologisk krise i Barentshavet.

Er fisken unntatt fra dyrerikets lover?

«Hvis fiskens fruktbarhet ikke øker i samme forhold som de fiskes, hvordan er det da mulig når så mange millioner fiskes hvert år, at dette ikke gjør et innhugg i deres antall? En må huske at deres naturlige fiender heller øker enn avtar i samme forhold og altså behøver samme mengde føde som før.» Han underbygger forholdet ytterligere ved å minne om eksporten av 12.000 tønner torskerogn. Selv om «en hunntorsk på 10 kg har 9 millioner rognkorn», bekymrer fisket av gytefisk ham. Han roper også et varsko mot fisket av småfisk og yngel, særlig av småsei, som brukes til grisefôr, og mot sperring av sildestimer der mesteparten dør ned og forpester fjorden for lang tid framover.

«Fiskerierne ligner hverandre overalt nesten fullkomment i sin opprinnelse, framgang og misbruk: man har fra begynnelsen fisket så nær land som mulig, tatt så meget man kunne og ofte mer enn hva som ble benyttet og ikke skånet yngelen da man anså fiskens sterke formeringsevne som et unntak fra det øvrige dyrerikets lover.»

Som et resultat av nedfiskete kystbestander, hadde situasjonen utviklet seg derhen at gangtiden til fiskefeltene var blitt så lang at en like gjerne kunne ta steget helt ut og legge om hele fisket. «Den lange vei utmutter fiskerne da han alminnelig må ro ut og derimot jages hjem av vestlig uvær».

Kongen må kunne skjære igjennom!

Rathke har en baktanke med sine mange betraktninger omkring svikten i kystfisket. Han vil vinne kongens støtte til en modernisering av det norske fisket og legge det opp etter europeisk mønster.

«Jeg tar herved underdanigst den frihet å underkaste det Høykongelige Kollegies dom av mine tanker: hva som kan gjøres til å forbedre den norske fiskers kår med hensyn til fiskeriets bedre drift».

Med England og Holland som forbilde vil han bygge opp en havfiskeflåte. Den vil kunne trosse været og gi sikrere arbeidsplasser, den kan forfølge fisken ute på havet og høste av de langt rikere forekomstene der gjennom hele året.

Behovet var allerede prekært. Svikten i fisket i en situasjon der markedet skrek etter mer fisk og til høye priser, inviterte til raske tiltak. «På de deler av norskekysten der fisket er gått sterkt tilbake eller hvor det bare opptrer periodisk, behøves utvilsomt havgående fiskefartøyer til å fiske på bankene. Denne situasjonen har særlig rammet en stor del av Sør-Norge.»

Modellskip fra Holland til havfiskeflåten

Men hadde Norge egnede skip å sette inn? Han gir en beskrivelse av den sunnmørske fiskebåten som kunne være en mulig modell for havfiskeflåten. Den er «skikket til hurtig befordring, men

elske den kan man ikke fordi den unektelig har kostet og vil bestandig koste mange menneskeliv». Den er ikke sjødyktig med last og han trekker derfor fram den hollandske havfiskebåten som en mer aktuell modell. Den har et dekk som hindrer båten å bli fylt i urolig sjø og en kan tilvirke fangsten ombord. Med slike fartøy vil en «kunne søke og bli liggende på bankene inntil de har full ladning».

Von i hangande snøre

Rathke innså at det ville være vanskelig fullt ut å få gjennomslag for egne idéer. Han så imidlertid en vilje til å satse i Bergen som var etter hans hjerte. «I Bergen har adskillige kjøpmenn den edelmodige sedvane å støtte dem som ville satse på fiskeriene når de kjenner søkerens redelighet og arbeidssomhet. Slike støtteselskaper kunne om de var på flere steder, lettet anskaffelse av nødvendig utrustning».

Rathke var visjonær med en langsiktig strategi. Dessverre ble bare noen av hans gode råd fulgt. De tema han tok opp, har kanskje derfor ofte like stor aktualitet i dag som dengang.

Fembøringen ble ofte benyttet av nordfarerne til juksafisket i Finnmark Foto:Wilse, Norsk Folkemuseum.

Besøk Nor-Fishing '94 - mer interessant enn noen gang

Europas største internasjonale fiskerimesse.

Hele 14.000 m² utstilling.
300 utstillere som representerer mer enn
700 leverandører av produkter og tjenester
fra hele verden deltar på Nor-Fishing '94.

Dagsaktuelle fagseminarer med anerkjente foredragsholdere.

Onsdag 10. aug. '94: Verdiskapning i norsk fiskerinæring.
(Simultanoversettelse norsk/engelsk.)

Torsdag 11. aug. '94: Ansvarlig høsting av marine ressurser.
Flerbestandsforvaltning - fisk og sjopattedyr.
(Simultanoversettelse norsk/engelsk.)

Fredag 12. aug. '94: Modernisering og nybyggingsprosjekter i russisk
fiskeflåte. Muligheter for norsk næringsliv.
Arrangeres av Norges Eksportråd i samarbeid med Nor-Fishing.

Hold deg orientert om utviklingen. Besøk Nor-Fishing '94 9.-13. august 1994.

Jeg vil gjerne ha tilsendt:

Besøks-
informasjon

Seminar-
brosjyre

Navn/Stilling _____

Firma _____

Adresse _____

Postnr./Sted _____

Land _____

Telefon _____

Telefax _____

Nor-Fishing '94

Stiftelsen Nor-Fishing, Nidarøhallene, N-7030 Trondheim,
Telefon: 73 92 93 40 Telefax: 73 51 61 35

Nye tider for fiskeomsetnad

Konsentrasjon på innkjøpssida. Nye og prisbevisste konsumentar. Nye forretningskulturar. Innsparing i alle ledd. Dette er nokre moment som pregar omsetnaden av daglegvarer i det nye Europa. Færre og større einheiter tar seg av import, distribusjon og sal. Desse einheitene set knallharde vilkår: Rimeleg pris og høg kvalitet.

Dette blei illustrert ved foredraget til ferskvaredirektør Gabriel Binetti i gigantkonsernet Carrefour France SNC på Northern Seafood Conference. Målet til dette selskapet er:

Å selja fisk av ein svært høg kvalitet til ein svært konkurransedyktig pris med garantiar frå alle ledd.

Carrefour er eit selskap som er bygt opp av såkalla Hypermarknader. Desse er nokre nummer større enn våre supermarknader. Ein hypermarknad er ein supermarknad med golvareal på over 2.500 kvadratmeter. Selskapet har 115 slike i Frankrike og 215 i Europa, Asia og Amerika.

Krav til produsent

Carrefour og andre hypermarknad-kjeder kontrollerer større og større deler av ferskvareromsetnaden. På grunn av storleiken og dei store mengdene dei kjøper inn er dei i posisjon til å stilla strenge krav til produsentane. Og dei gjer det!

– Strategien til Carrefour er å selja kvalitetsvarer til konkurransedyktige prisar. Vi går inn for å ha eit tett samarbeid med våre produsentar, som f. eks norske lakseoppdrettarar, og krev lojalitet av alle ledd. Vi er ute etter produsentar som vil satse på kvalitet på lang sikt, sa Binetti.

Carrefour vil bruke krefter på å kjøpe store volum for å redusere kostnadene utan å redusere kvaliteten. Binetti opplyste at han hadde brukt tida i Noreg til å oppsøkje ulike miljø, frå dei store eksportørane til den lokale oppdrettar. Han såg gjerne at kontakten mellom konsernet og dei enkelte lakseoppdrettarane vart betre. Han understreka at kvalitet er nøkkelordet. Kvalitet blir synonymt med *smak, ferskheit og helse*.

– Desse uttrykka vil i framtida opptre oftare og oftare i våre matvareavdelingar. Framfor alt må vi halda på kundens tillitt til oss. Det betyr å selja ferskvarer som om det var i små butikkar og i positiv kommunikasjon med kunden.

Samarbeid

Å handla med selskap som Carrefour er ikkje det same som å selja torsk på fisketorget. Hypermarknadane har makt, men Binetti var ikkje ute etter å skremma sine produsentar i Noreg. Etter å ha lista opp selskapets krav til ein god produsent kom ynskjet om eit utvida samarbeid.

Ferskvaredirektør Gabriel Binetti i Carrefour France SNC ynskjer eit tett samarbeid med norsk fiskerinæring for å sikre høg kvalitet. (Foto: Dag Paulsen)

– For å ha ei god vare å selja må vi ha solide produsentar. Vi kjøper mykje laks frå Noreg og ynskjer å ha eit tettare samarbeid med våre leverandørar. Vårt ynskje inneber mellom anna:

- Eit ekte partnerskap
- Fokus på smak og helse
- Opne linjer med omsyn til økonomi for å bli meir konkurransedyktige
- Felles teknologisk forskning for betre produkt.

Desse punkta tok Binetti med seg mellom anna til fiskeeksportørar på Sunnmøre og lokale oppdrettarar langs vestlandskysten.

– Carrefour France er ein svært lojal kunde

– Vi har handla med Carrefour France SNC i om lag seks år, og konsernet er for oss både ein stor, viktig og svært lojal kunde, sier dagleg leiar Ivar Vassdal i Ålesundfisk A/S.

Med ei omsetnad på 170 milliardar kroner årleg er det ikkje fritt for at mange fiskeeksportørar nytta høve under Northern Seafood Conference til å huka tak i konsernets ferskvarerdirektør, Gabriel Binetti, for å spørja om han ville kjøpa nokre tonn fisk.

Kunde i seks år

Om det vart nokre kontraktar i samband med konferansen skal vera usagt, men i Ålesund sit i alle høve ein godt nøgd dagleg leiar, som gjerne opplyser at gigantkonsernet har kjøpt fisk av dei i om lag seks år.

– Klart vi er nøgde med å ha Carrefour France SNC blant våre kundar. Dette konsernet set store krav til både det dei kjøper og den dei kjøper av, så det er absolutt ei fjør i hatten å ha fått langsiktige kontraktar med dette konsernet, seier Ivar Vassdal til Fiskets Gang.

Kjøper for 30 millionar årleg

Carrefour France kjøper årleg fisk frå Ålesundfisk for om lag 30 millionar kroner, fordelt på både fersk laks og bearbeida laks og fersk og bearbeida kvitfisk. Konsernet er med det ein av dei aller største kundane til Ålesundfisk, som i fjor hadde ei omsetnad på i overkant av 500 millionar kroner.

Talet på tilsette i Ålesundfisk er i overkant av 100, om ein også tek med dei tilsette i utlandet.

Frå ei omsetnad i 1983 på 20 millionar har verksemda bygd seg opp gradvis fram til i dag, men Ivar Vassdal er ikkje heilt nøgd enno.

Må verta større

– Nei, vi må verta større. Omsetnaden bør opp rundt ein milliard kroner og resultatet bør verta mykje høgare enn dei vel 11 millionane vi fekk i driftsresultat i fjor. Dette er faktisk om lag 3 millionar lågare enn året før. Men vi skal jobba målretta i åra framover med å verta både større og dyktigare, seier Vassdal.

Ålesundfisk satsar særleg på supermarknadkjedane. Filosofien framover vert å målretta produktspekteret meir inn mot denne marknaden både for å selja meir og for å verta meir konkurransedyktige.

Vil ha umedisinert laks

Under vitjinga i Ålesund la folka frå Carrefour France særleg vekt på at dei ønskjer spesielle kvalitetar i supermarknadane sine. Dei ønskjer ein spesiell innfarging, men endå viktigare vert produktet umedisinert laks.

– Carrefour var særleg interesserte i å kunna tilby laks som ikkje har vore medisinert. Vi har alt vore i kontakt med oppdrettarar som kunne tenkja seg å verta med på dette konseptet, seier Vassdal.

FG Ronny Bertelsen

Torrison og Slinde søkte senterlederjobben

Bare to personer søkte stillingen som senterleder ved Senter for havbruk ved Havforskningsinstituttet etter Snorre Tilseth, som har fått direktørjobben ved Sildolje- og sildemelindustriens forskningsinstitutt. Men til gjengjeld er de to søkerne velkvalifiserte. Ole

Torrison (50) er den personen som er best kjent i havbruksmiljøet. Han er i dag seksjonsleder ved Havforskningsinstituttets havbruksstasjon i Matre. Den andre søkeren, Erik Slinde (46) er i dag forskningsdirektør ved Matforsk på Ås.

Gode utsikter for frosen fisk

Kvar spanjol kjøpte i 1992 8,3 kilo frosen fisk. Samla vart det konsumert 325.000 tonn frosen fisk i Spania dette året. Dette gjer Spania til i særklasse det beste frosen fisk-marknaden i Europa. Totalt vart det omsett 1.056.800 tonn frosen fisk i Europa i 1992. Salet av frosen fisk vaks fort på 80-talet for å stabilisera seg på 90-talet, og utsiktene er gode for auka omsetjing av frosen fisk. Men norske råvareleverandørar bør bli meir opptekne av pris. Høge råvareprisar fører til mindre sal av ferdigvarer.

– Marknaden for frosen fisk har vakse fortare enn for frysevarer generelt, men stor prisstiging på råvarene reduserte salet i Storbritannia og Frankrike i byrjinga av dette tiåret, hevda Arnd Diederichsen, innkjøpssjef i den tyske frosen fisk-fabrikanten F. Schottke GmbH & Co KG, på Northern Seafood Conference, som vart halden i Bergen 4. – 6. mai.

F. Schottke er ein av dei største frosen fisk-fabrikantane i Europa. Selskapet har ei årleg omsetning på over to milliardar kroner og sysselset 1.200 personar.

Fisk er «in»

I Tyskland har den totale marknaden for fiskeprodukt auka jamnt og trutt dei siste 15 åra.

– Dette skuldast fyrst og fremst at salet av frosen fisk har ekspandert kraftig frå år til år. Frosen fisk er vinnaren på matvarefronten i Tyskland, sa Diederichsen.

Større forbruk av fiskeprodukt er ein del av den sterke fokuseringa på helse og sunn mat. Trendanalysar viser at fisk i mange land er «in». Spesielt i land der fisk ikkje har same posisjon som andre matvarer. I Tyskland har frosen fisk og andre frosne sjøprodukt ein marknadsdel på 12 prosent av den totale frysevaremarknaden.

Fyrste bod: Pris

– Det viktigaste for ein potensiell kjøpar av sjømat er prisen. Kundane er blitt meir og meir opptekne av prisane på matvarer. Nedgangen i salet av fisk på byrjinga av 90-talet har fyrst og fremst med høgare råvareprisar å gjere. Våre undersøkelser viser at låge råvareprisar seinare fører til større konsum. Men så enkelt er det ikkje. Tapte marknadsandeler er vanskelege å ta igjen. Vi må arbeid

de hardt for å få tilliten frå kundane tilbake. Derfor er stabile prisar over lengre tidsrom svært viktig, fortalde Diederichsen konferansedeltakarane.

Diederichsen tok til orde for å opprette eit system som kan balansere problem som måtte oppstå på råvaresida, spesielt med hensyn til sikker levering for å oppretthalda kundemassen.

– På grunn av svært god forvaltningspolitikk med eksakte kvotar veit vi nå kor store kvanta vi kan venta å få kjøpt, men eksakte data på frosen fisk-marknaden er umogeleg. Denne usikkerheita fører til parallell usikkerheit på prisutviklinga. Samstundes forventar forbrukarane garanterte prisar for lengre periodar. Derfor er det lett å spå at dette fører til ubalanse mellom råvarepris og detaljpris, sa Diederichsen.

Produktutvikling

Mat skal ikkje berre smake godt. Derfor er produktutvikling og marknadskampanjar viktige element i omsetnaden av matvarer. Det tyske selskapet eksporterer frosen fisk til land i Europa og Diederichsen rekna opp ein del faktorar for vellukka vekst for frosen fisk-marknaden:

- Riktig innpakking (Ferdigmiddag)
- Høg kvalitet
- Forbrukarorientering, overtyde konsumentane om fordelane ved å eta fisk
- Fokusering på helse
- Nye produkt

Prisen er det viktigaste elementet for vellukka omsetnad av frosen fisk. Norske råvareleverandørar bør bli meir opptekne av å halda stabile prisar, meinte Arnd Diederichsen, innkjøpssjef i eit av Europas største frosen fisk-konsern.

Bra økonomisk resultat for Nordlandsforskning

Forskningsinstituttet Nordlandsforskning i Bodø hadde en omsetning på drøye 25,4 millioner kroner i fjor. Dette er noe mindre enn året før. Driftsresultatet endte på 2,7 millioner kroner – to millioner kroner mer enn året før.

Nordlandsforskning hadde ved utgangen av fjoråret 58 ansatte. Dette er tre flere enn ved utgangen av 1992. Av disse er 40 ansatt på heltid. Tilsammen ble det i fjor utført 41 FoU-årsverk i instituttet.

– Godt fjorår også faglig

I årsberetningen fra styret i Nordlandsforskning heter det at «Styret er tilfreds med det økonomiske resultatet for 1993...». Også rent faglig mener styret fjoråret var et godt år.

Forskningsrådet har anbefalt at hver forskningsinstitusjon skisserer den faglige aktiviteten på en slik måte at det går tydelig fram hva som eksempelvis er gitt ut publikasjoner, hva som er gitt av undervisningstimer og hvor ofte forskningsinstitusjonens resultater er omtalt i media.

For Nordlandsforskning vedkommende har fjoråret resultert i 196 publikasjoner av ulik art. I

tillegg ble det gitt 466 undervisningstimer og 81 foredrag i ulike fora. Instituttets medarbeidere er blitt intervjuet og forskningsresultatene omtalt 21 ganger i radio/fjernsyn og 199 ganger i aviser/tidsskrifter.

Reduserte tilskudd

Det positive økonomiske resultatet instituttet fikk i fjor skyldes i store trekk endringer i regnskapsprinsippene. Dette vil ikke gi samme effekt for de senere år. Grunnfinansieringen fra Forskningsrådet og tilskuddet fra Nordland fylkeskommune er redusert fra i fjor til i år, i tillegg er tilskuddet fra Bodø kommune falt helt bort fra 1993. Styret understreker derfor i beretningen at det derfor er nødvendig med driftsoverskudd fra forskningsopdragene for at innsatsen innen kompetanseoppbygging kan opprettholdes i årene framover.

Instituttets prosjektinntekter fordelte seg med 34 prosent fra Forskningsrådet, 32 prosent fra departementer og direktorater, 25 prosent fra kommuner og fylkeskommuner og 9 prosent fra næringslivet.

Styret avslutter beretningen med å peke på den økte konkurransen, og mener derfor at instituttet bør styrke det akademiske nivået gjennom meritering og spesialisering.

FG Ronny Bertelsen

Folk flyttar frå Færøyene

På ein måned, frå januar til februar i år, flytte 487 personar frå Færøyene. Det er over ein prosent av befolkninga. I same tidsrom flytte 159 personar til Færøyene. Det vart fødd 112 barn og 52 personar døydde. Dette gir ein nedgang i folketalet på 268 personar. Folketalet har gått jamnt nedover på Færøyene sidan 1990. Tilbakegangen skuldast fyrst og fremst den økonomiske krisa på øygruppa med ei dramatisk stigande arbeidsløyse

innan fiskerinæringa. Ved årskiftet 1993/94 budde det 45.369 personar på Færøyene, medan det i årskiftet 1989/90 budde 47.838. Dette gir ein tilbakegang på 2.469 personar. Frå 1993 til 1994 minka folketalet med 1.450 personar. Dei mest pessimistiske spådomane går ut på at folketalet på Færøyene vil minka med ytterlegare 4.500 personar dei neste to åra, skriv FF-bladid.

OL

Gapeflyndre en utnyttbar ressurs?

– Gapeflyndre er den dominerende flattfisker i Barentshavet. Den er representert i de fleste trålhal, men vi har ikke registrert de helt store konsentrasjonene. Gapeflyndre er et seint voksende fiskeslag, og det ser ut til at bestanden har holdt seg på et jevnt nivå siden slutten av 80-tallet og til i dag.

Det sier havforsker Ole Thomas Albert ved Fiskeriforskning i Tromsø. Han var toktleder da forskningsfartøyet «Jan Mayen» i april/mai gjennomførte sitt tokt på reker og gapeflyndre i Barentshavet. Når det gjelder reker synes det ikke å være vesentlig endringer fra i fjor, men mer utførlige beregninger på reke vil først bli gjort når neste halvdel av reketoktet er avsluttet omkring midten av juni. Disse beregningene gjøres i samarbeid med russiske forskere som også gjennomfører tokt på reker og gapeflyndre i Barentshavet og ved Svalbard.

Ressurskartlegging

Ved flere anledninger har det være stilt spørsmål om gapeflyndre i Barentshavet kan være en økonomisk utnyttbar ressurs, og det er bakgrunnen for at Fiskeriforskning har fått i oppdrag å gjennomføre en ressurskartlegging av bestanden. Blant annet har Fiskerisjefen i Troms bevilget penger til denne forskningen.

Gapeflyndre vokser langsomt og opplever neppe stor beskatning – i alle fall ikke fra fiskeriene. Derfor er biomassen vi finner i havet bygget opp over mange år, og den sier ikke noe om produksjonen. Ressurskartleggingen må baseres på toktdata fra Fiskeriforskning i Tromsø, Havforskningsinstituttet i Bergen, PINRO i Murmansk og på data fra Fiskeridirektoratets overvåkningstjeneste.

Fra årets tokt er det dessuten tatt filéprøver

som skal testes i smakspanel (sensorisk analyse) med tanke på salgbare produkter. Man vet blant annet at kanadiske fiskerier har funnet et marked for sin gapeflyndre.

Det første av årets tokt på reker og gapeflyndre dekket hovedrekefeltene i Barentshavet: Tidlly, Thor Iversen, Nordkappbanken, Bjørnøyrenna, Hopenjupet og Gåsbanken i russisk sone. Det er første gang at disse reketoktene omfatter russiske rekefelt.

Gyting sør av Bjørnøya

For å finne grenseområdene for gapeflyndre ble det i tillegg gjort undersøkelser opp mot grunnere områder sørvest, sør og sørøst av Bjørnøya. Dette er et gyteområde for gapeflyndre. Gytingen ser ut til å skje på 300–400 meters dyp. Det var lite gapeflyndre på grunnere vann enn 100 meter.

Hunnen av gapeflyndre er ca. 10 år og 35–40 cm når den gyter i april/mai, mens hannen er kjønnsmoden er allerede rundt 4 år (15–20 cm). De største flyndrene ble naturlig nok tatt i gyteområdet, mens den flyndra som ble tatt i trål i oppvektsområdene i Hopenjupet og på Gåsbanken i all hovedsak var små, ikke kjønnsmoden fisk. Bunntemperaturen i disse områdene ble målt til under 0°C.

Mager torsk

Det ble også tatt prøver av den torsken som ble fanget i løpet av toktet. Dette er prøver som skal bearbeides av Havforskningsinstituttet i Bergen. Ole Thomas Albert sier at det umiddelbare inntrykket var at torsken var forholdsvis mager. Det var ikke mye hverken av lodde eller reker å finne i magene.

*Livet
i havet
vårt ansvar!*

FISKERIDIREKTORATET

Fiskets Gang

- Artikler om fiskeriforskning, prøvofiske, leitetjenesten
- Intervjuer og reportasjer om aktuelle fiskerisaker
- Nytt fra fiskeridirektoratet
- Fiskerinyheter fra inn- og utland
- Statistikk for norsk fiske
- Oversikt over Norges eksport av fiskeprodukter

Kommer ut 1. gang i måneden.
Utgis av Fiskeridirektøren

Ja takk,

.....
Navn

.....
Adresse

.....
Poststed

bestiller Fiskets Gang

1 år for kroner 200,-

student kroner 100,-

1 år utland kroner 330,-

1 år utland m. fly kroner 400,-

Abonnementet blir betalt så snart jeg får tilsendt
innbetalingskort.

Fiskets Gang

Boks 185

5002 Bergen